

Stanislav Cebotari   Vladimir Popa

**PROGRAMUL DE PREGĂTIRE
CĂTRE LIBERARE A MINORULUI**

Chișinău 2015

Oportunități create pentru adolescenții ce se află în conflict cu legea, de a participa la programe de pregătire către liberare și scheme de ucenicie și de angajare.

CUPRINS:

Dispoziții generale	4
Capitolul I. Programul de pregătire către liberare a minorului.	6
1.1 Partea generală	6
1.2. Tipuri de activități (subprograme) care pot fi utilizate de organele de probațiune în programul de pregătire către liberare a minorilor.	15
1.3. Etape de evaluare școlară și orientare profesională optimă.	18
1.4. Planul individual de acțiuni.	21
1.5. Experimentarea rețelelor locale pentru integrarea socială și profesională	26
Capitolul II. Planificarea activităților de reintegrare social.	39
2.1 Dispoziții generale.....	39
2.2 Întocmirea planului	42
Capitolul III. Reintegrare socială a minorului	50
3.1. Dispoziții generale	50
3.2 Asistența postpenitenciară.....	52
3.3 Ancheta de evaluare psiho-socială a minorului.	59
3.4. Rețeaua socială.....	65
Capitolul IV Practici de reintegrare socială și încadrare în câmpul muncii.	71
4.1. Dispoziții generale.....	71
4.2 Proiectele identificate, caracteristici semnificative.	73
4.3 Procese plurale de rețea pentru incluziunea deținuților.	76
4.4. Tip de Centru de reintegrare socială a minorilor eliberați din detenție.....	90
Bibliografie:	95

Dispoziții generale

Procesul de reintegrare socială a minorului începe din prima zi de detenție și are o intensitate mai mare în ultimele luni pe care acesta și le va petrece în instituție. Aceste două etape, perioada de acomodare a minorului la condițiile de detenție și pregătirea pentru liberare, necesită implicarea cât mai activă a consilierului de probațiune.

Odată ajuns în instituția penitenciară minorul trece prin procesul de investigare generală la care ia parte și consilierul de probațiune. Determinarea problemelor sociale specifice a fiecărui deținut este realizată în carantină atunci când asistentul face cunoștință cu persoana și petrece o convorbire inițială cu acesta. De obicei în cadrul aceste întâlniri, fie ea individuală sau de grup consilierul informează minorii despre serviciile pe care le poate acorda și specificul problemelor pe care le poate soluționa împreună cu minorul. În general, lucrul cu minorul poate fi realizat doar în cazul ce se cunosc factorii care l-au determinat să comită infracțiunea, pentru influențarea comportamentului său, realizarea procesului de reeducare și soluționarea problemelor sociale. Toate acestea necesită studierea fiecărui caz în parte, pentru elaborarea unui plan individual de lucru care va fi realizat pe parcursul pedepsei.

La această etapă, care presupune comunicarea cu minorul, consilierul va transmite informații utile, îl va evalua stabilind modul de comunicare cu acesta.

Vor fi luate în calcul câteva criterii de realizare a unei comunicări eficiente:

- minorul poate fi evaluat pe baza abilităților de comunicare, în cazul când aceasta este realizată într-un mediu benefic, netensionat;
- modul de comunicare va fi stabilit în dependență de caracteristicile psiho-sociale a lui;
- va fi transmisă doar informația care se bazează pe date reale și verificabile;

- informația trebuie să fie clară, în dependență de nivelul de inteligență a minorului;

Pentru colectarea datelor despre minor se utilizează următoarele tehnici:

- studierea dosarului personal;
- interviul;
- interviuarea membrilor familiei;
- discutarea cazului cu alți specialiști (medicul, psihologul, șeful de sector, asistentul social);
- informația trebuie preluată din surse sigure și competente.

Datele necesare trebuie să includă: date personale, stare civilă/statutul juridic; infracțiunea; domiciliul; studii; profesia; etnie, religia; starea de sănătate prezentă; profil psihologic; istoricul social; aspecte privind mediul de viață; necesități; atitudini. Toate aceste date pot fi obținute prin interviuarea minorului, iar realizarea cu corectitudine a acestei metode va facilita relațiile dintre minor și profesionist și va permite desfășurarea procesului de reintegrare socială.

Activitățile desfășurate în penitenciar (educative, terapeutice) sunt pentru sprijinirea aptitudinilor minorilor deținuți, deseori să le descopere abilități, să susțină și să dezvolte relațiile persoanei cu familia și cu prietenii. Cel mai des întâlnite problemele, cu care se adresează la serviciul de probațiune sunt: *restabilirea relațiilor cu familia și rudele apropiate; organizarea procedurii pentru perfectare a actelor de identitate, diferitor procuri; organizarea procedurii de perfectare a actelor de tutelă (curatelă); orientarea profesională.*

Capitolul I. Programul de pregătire către liberare a minorului.

1.1 Partea generală

O categorie de activități ce țin de esența probațiunii o constituie activitățile de asistență și consiliere a minorilor aflați în detenție. Serviciul de probațiune (SP) cooperează cu administrația penitenciarului pentru organizarea în comun a procesului de resocializare a minorilor. Serviciul de probațiune în comun cu serviciile din penitenciare efectuează evaluarea minorilor, acordă asistență și consiliere, realizează programul de pregătire către liberare. **Activitatea de asistență și consiliere se realizează prin elaborarea și aplicarea unor programe de instruire profesională, educație civică, etică și morală, de educație igienico-sanitară, precum și programe de corecție a comportamentului.** Un moment important este lucrul sociopsihologic – menținerea relațiilor cu familia, asistența în soluționarea nevoilor minorilor legate de societate.

Făcând o estimare a activităților consilierului de probațiune în cadrul penitenciarului, putem vorbi despre:

- întocmirea programului individual de lucru cu minorul;
- supravegherea respectării ordinii de executare a activităților cuprinse în acest program;
- evaluarea rezultatelor lucrului cu minorul;
- realizarea programelor psiho-sociale;
- realizarea programului de pregătire către liberare - întocmirea rapoartelor pentru eliberarea condiționată, care combină evaluarea riscurilor și a gradului de pericol cu propuneri pentru planul individual de lucru în comunitate;
- prezentarea informației referitor la relațiile cu societatea, ceea ce este important pentru minor la eliberarea din penitenciar:

- adresa de la domiciliu,
- atitudinea familiei față de întoarcerea minorului;
- obțineri alternative în cazul lipsei relațiilor și locului de trai;
- existența documentelor;
- existența studiilor și locului de muncă după eliberare;
- atitudinea minorului față de infracțiune și victimă;
- atitudinea comunității locale față de minor și atitudinea victimei;
- reacția minorului despre obiectivele supravegherii atunci când este posibil;
- un program de supraveghere și propuneri privind organizarea supravegherii;
- recomandări pentru eliberarea condiționată;
- evaluare a necesităților și riscului de recidivă.

Reintegrarea în societate a minorilor este astăzi nu doar o problemă a serviciului penitenciar sau a probațiunii, ci a întregii societăți, iar realizarea eficientă a procesului dat poate contribui dezvoltarea morală a societății, la micșorarea numărului de recidivă și la adaptarea fostului deținut minor cerințelor pe care le impune societatea la momentul actual. Pentru ca efectul reînțegrării să fie mai eficient, acest proces trebuie să fie organizat în comun cu alte organe și în special cu sistemul penitenciar. Organul de probațiune, în colaborare cu administrația penitenciarului, poate contribui:

- la stabilirea de contacte oficiale preliminare cu instituții specializate în vederea creării unor posibilități de pregătire profesională, de reciclare și de perfecționare profesională în conformitate cu cerințele pieței forței de muncă;
- la stabilirea de contacte oficiale preliminare cu agențiile pentru ocuparea forței de muncă în vederea oferirii de informații veridice condamnaților despre locurile de muncă vacante și despre alegerea unui loc de muncă corespunzător, în vederea facilitării înregistrării lor la oficiul forței de muncă;
- la stabilirea de contacte cu agenții specializate pentru facilitarea închirierii de locuințe, la cererea persoanelor care nu au rude sau alte legături sociale;

- la stabilirea de contacte cu agenții specializate pentru facilitarea plasării persoanelor de vîrstă înaintată și a invalizilor în instituții de plasament, la cererea lor;
- la elaborarea și perfecționarea unor programe de scurtă și de lungă durată privind adaptarea socială a persoanelor care urmează a fi eliberate din locurile de detenție.

Etapa de pregătire pentru liberare începe din ultimele 6 luni de detenție și continuă pînă în prima zi a eliberării, iar în unele cazuri urmează și după liberare, în centrele de reintegrare socială. Acest program urmărește nu doar o evaluare a procesului corecțional petrecut în penitenciar, ci mai degrabă consolidarea (întărirea) legăturilor sociale în vederea adaptării și acomodării lui la normele și viața socială în afara penitenciarului. De obicei în termenul stabilit, de către consilier în colaborare cu serviciile penitenciare se organizează un program specializat pentru pregătirea către liberare, care constituie un șir de acțiuni (subprogram), ce au ca scop dezvoltarea deprinderilor sociale, informarea și instruirea de a face față problemelor cu care se va confrunta la libertate, instruirea profesională. *Deci, programele date pot avea activități ce cuprind atât instruire teoretică cît și dezvoltare de abilități și deprinderi.* Este foarte bine dacă deprinderile și abilitățile sociale au fost dezvoltate pe parcursul întregii perioade de detenție, iar acest program să vină doar în scopul întăririi, consolidării cunoștințelor primite.

Organizînd procesul de reintegrare va fi nevoie de o reevaluare a muncii desfășurate cu minorul pe parcursul întregii perioade de detenție, din prima zi pînă la momentul pregătirii acestuia pentru liberare. Analizînd informația de care dispune, consilierul de probațiune poate observa care sunt lacunele și problemele ce necesită soluționare pînă la momentul liberării minorului din penitenciar. Dar un moment important este evaluarea personalității minorului și în special a necesităților și riscului de recidivă.

Fiind o perioadă în detenție, beneficiarul minor pierde multe capacități și abilități de viață socială. Dar pentru a stabili măsuri concrete, este necesar de o

evaluare a necesităților minorului. *Reieșind din calitatea evaluării, se planifică acțiuni de reîntegrare socială s-au planul individual de lucru.*

Evaluarea socială individuală a minorului

Evaluarea inițială se realizează plecând de la nevoile minorului. Pentru a cunoaște necesitățile beneficiarului minor este necesară evaluarea integră al acestuia și a premiselor psiho-sociale ce au stat la baza formării personalității. De aceea, consilierul de probațiune acumulează informație:

a) *date generale și demografice* - nume și prenume; ziua și locul nașterii; cartea de identitate; date de naștere ale părinților; număr de telefon; adresa; date despre prieteni; religia; dacă a fost în ultima perioadă internat în spital sau reținut de către închisoare; date despre cheltuielile financiare – ceea ce dă posibilitate consilierului de a identifica resurse care pot sprijini beneficiarul;

b) *date medicale* - spitalizări anterioare; boli cronice care pot influența viața; dacă ia medicamente în mod constant; informații despre fumat; importanța tratamentului medical etc – ceea ce dă posibilitate de a identifica problemele medicale care necesită atenție și trebuie abordate în cadrul intervenției;

c) *informații despre educație și loc de muncă* - istoricul educației; istoricul locurilor de muncă; locul actual de muncă (de când, dacă îi place, salariul); persoană de suport la locul de muncă; probleme avute la locul de muncă - ceea ce ajută să identificăm problemele cu care se confruntă și posibilele resurse ale intervenției (este necesar de indicat atitudinea beneficiarului față de problemele lui și gradul motivațional de schimbare);

d) *informații despre consumul de drog și alcool* -tipuri de substanțe folosite; frecvența consumului; momentul debutului; modalitatea de consum; care consideră că este cel mai problematic - aceste sunt necesare pentru modul în care percepe necesitatea tratamentului;

e) *istoria comportamentului delincvent* -tipuri de acte delincvente săvârșite în cursul vieții; frecvența lor; istoria detențiilor (dacă au fost); date despre ultima infracțiune; percepțiile despre faptele săvârșite - este necesar pentru urmărirea atitudinii beneficiarului față de actele săvârșite și motivația acestuia pentru

schimbare și se evaluează riscul de recidivă;

f) *istoria familiei* - istoria consumului de drog sau alcool în familie; antecedente de comportament delinvent; antecedente de abuz în familie; date despre situația maritală; modul în care locuiește; relații de familie; rețeaua de suport a familiei - prin această se evaluează dinamica relațională din familie, atitudinea familiei față de consumul de droguri și față de comportamentul delinvent; se urmărește, în același timp îngrijorările beneficiarului față de problemele familiale și modul în care acesta consideră că are nevoie de consiliere pentru rezolvarea acestora;

g) *probleme personale de natură psihică* - dacă a avut(și de câte ori) probleme de natură psihică sau emoțională pentru care a trebuit să ia tratament (depresie, anxietate, psihoze, dificultăți de relaționare, tentative de suicid etc.); dacă a fost spitalizat pentru astfel de probleme; dacă a luat sau mai ia medicamente; dacă a avut perioade în care să fi avut probleme psihologice sau emoționale; cât de important este tratamentul pentru aceste probleme - se identifică severitatea problemelor psihiatrice (dacă există tulburări psihiatrice) și necesitatea unui tratament specific acestora, totodată se urmărește atitudinea beneficiarului minor față de acestea.

Informația acumulată se documentează într-o anchetă socială individuală, care ne va permite să avem o imagine generală a particularităților minorului și să identificăm posibilele probleme sociale, care vor fi incluse în planul individual de lucru după eliberarea minorului. La completarea anchetei sunt necesare abilitățile comunicative și cunoașterea procesului de interviuare. Poate prima întrevvedere să ieșueze deoarece minorul nu dorește comunicare. În acest caz interviuarea se amână. Ancheta dată va ușura situația când minorul va solicita careva asistență și este momentul în care pentru rezolvarea problemei acestuia trebuie de cunoscut cât mai multe date despre minor.

ANCHETA SOCIALĂ INDIVIDUALĂ

1. Date personale

Nume și prenume _____

Data și locul nașterii _____

ID _____

2. Statut juridic _____

3. Infracțiunea _____

4. Domiciliul _____

5. Studii _____

6. Etnia _____

7. Religia _____

8. Profesia _____

9. Starea de sănătate prezentă _____

10. Profilul psihologic _____

11. Istoric social _____

12. Aspecte privind mediul de viață _____

13. Necesități _____

14. Aptitudini _____

15. Concluzii și recomandări _____

Diagnoza socială

În funcție de rezultatele evaluării inițiale are loc stabilirea *diagnozei sociale*, ce reprezintă faza în care se sistematizează și se analizează informațiile obținute în urma investigației sociale. Astfel, consilierul de probațiune își formează o concluzie despre modul de abordare a cazului și elaborarea planului individual de lucru pentru reintergrarea socială cu stabilirea priorităților atât sub aspect al problemelor cât și al nevoilor. Acesta are la bază informațiile culese și trebuie să răspundă la următoarele întrebări:

- *care sunt obiectivile ce trebuie atinse?*
- *care dintre factorii determinați ai comportamentului deviant trebuie eliminați?*
- *ce poate fi schimbat în dinamica familiei?*
- *care sunt prioritățile?*
- *ce strategie sau tip de intervenție va fi folosit?*
- *care sunt pașii de urmat pentru atingerea obiectivelor?*
- *care sunt limitele de timp?*
- *care sunt actorii și ce roluri au aceștia?*
- *care sunt modurile de evaluare intermediară?*
- *care sunt instituțiile, ce vor colabora în atingerea obiectivelor?*

Reieșind din evaluarea efectuată programul pregătirii de liberare include unele acțiuni (subprogram) care vor acorda posibilitate de a se reintegra în societate cu mai puține riscuri. În această perioadă deținutul minor cu ajutorul asistentului social, consilierului de probațiune și al psihologului, trebuie să învețe:

- *abilități sociale;*
- *abilități cognitive;*

- *nevoi umane (a fi iubit, a întreține relații sociale, a controla propriul comportament, a fi responsabil);*
- *cum va putea beneficia de suportul social, și totodată să dezvolte abilități:*
  - ✓ *de control al furiei;*
  - ✓ *de a fi empatic;*
  - ✓ *de a-și planifica viața;*
  - ✓ *de a rezolva propriile probleme.*

Asupra acestor momente se va atrage atenție la planificarea procesului de reintegrare. Ele pot fi diferite de la un deținut minor la altul însă sunt câteva momente comune pentru toți:

- *deținutul minorul trebuie să participe la programe informative și formative de pregătire pentru liberare;*
- ***în funcție de problemele deținutului minor, consilierul, asistentul social și psihologul vor recomanda implicarea și în alte programe, cum ar fi:***
  - ✓ *programul de corecție pentru diferite infracțiuni (spre exemplu furt sau jaf, infracțiuni sexuale, etc.);*
  - ✓ *program de management al timpului și resurselor financiare;*
  - ✓ *program de dezvoltare / stimulare a abilităților sociale;*
  - ✓ *programe de reabilitare psihologică (dacă există problem specifice).*
- *cu toți deținuții minori se va discuta despre planurile lui după liberare și în primul rând despre faptul instruirii profesionale într-un anumit domeniu;*
- *a decide împreună cu deținutul minor în ce organizații de stat și neguvernamentale este necesar să se adreseze.*

Având datele generale despre minor, putem programa procesul de reintegrare socială care necesită parcurs pe întreaga etapă a detenției. După o evaluare a necesităților și stabilirea unor acțiuni concrete se desfășoară procesul de intervenție. Procesul și rezultatele se documentează în Fișa de intervenție.

FIȘA DE INTERVENȚIE

Numele, prenumele _____

ID _____

I. Problema: Orientarea profesională

- deținutul X nu are studii profesionale, nu știe ce ar dori să studieze.

Stabilirea activităților

1. participarea la un program de pregătire vocațională;

2. înscrierea la cursurile școlii de meserii din cadrul penitenciarului;

3. încadrarea în muncă.

Evaluarea

- a frecventat 3 ședințe ale programului, studiază la școala de meserii – profesie strungar, în penitenciar nu lucrează;

II. Problema: Întreținerea legăturilor cu familia

- deținutul este vizitat de părinți o dată pe lună, sunt în relații bune, însă nu și-a văzut de câteva luni soția și copilul, din motivul unor certuri dintre soți.

Stabilirea activităților:

- consilierea familiei;

- program de dezvoltare a deprinderilor de soluționare a conflictelor;

Evaluarea:

- au fost petrecute elemente ale consilierii familiei, deținutul merge la program.

III. Problema: .....

Stabilirea activităților:

Evaluarea:

1.2. Tipuri de activități (subprograme) care pot fi utilizate de organele de probațiune în programul de pregătire către liberare a minorilor.

Integrarea socială trebuie raportată la specificul infracțiunii și la fiecare persoană în parte. *Varietatea de infracțiuni presupune o varietate de forme de reintegrare.* Poate mai mult decât intervenția instituțiilor statului (ex. programe de reintegrare desfășurate pe timpul executării pedepsei și resursele materiale alocate acestor programe) contează sprijinul familiei și mediul social. ***Reintegrarea socială presupune și reprimirea de către familie și depinde de disponibilitatea familiei de a susține material și moral persoana condamnată.*** Menținerea relațiilor cu familia, iar acolo unde este cazul îmbunătățirea relațiilor cu familia este un obiectiv prioritar pentru reinsertia socială a persoanei private de libertate. ***În ce privește munca, pentru ca aceasta să fie eficientă în reintegrarea socială a minorilor, trebuie ca și acestea să fie interesate în munca respectivă și nu doar în a câștiga o reducere a pedepsei cu închisoarea sau executarea unei sentințe în comunitate prin muncă în folosul comunității.*** Angajatorii cer seriozitate din partea angajatului și de multe ori persoanele care au executat pedepse privative de libertate nu sunt motivate să muncească. În multe cazuri, persoanele care au executat pedepse privative de libertate preferă să lucreze pe piața neagră a muncii și să fie beneficiari ai venitului minim garantat care le asigură și acces la alte drepturi de asigurări sociale și la hrana oferită prin cantinele sociale. Pentru angajatori este important și felul în care persoana care a executat pedepse privative de libertate se poate integra în echipa de lucru (poate există stigmatizare din partea colegilor). Integrarea prin muncă este o parte importantă a procesului, dar nu este singura.

Astfel, în reintegrarea socială a minorilor pot fi eficiente:

- cultivarea încrederii în sine
- menținerea legăturii cu familia

- descoperirea și încurajarea intereselor prosociale (ex. muncă, alfabetizare, educație, etc.)
- influența pozitivă a colegilor de muncă și a prietenilor.

În programul de pregătire către liberare, organele de probațiune implică minorii în cursuri de instruire profesională. Minorii care urmează astfel de cursuri primesc și recompensă financiară. După aceasta sunt organizate unele munci la care minorii pot fi implicate. Faptul că minorii lucrează pe timpul detenției poate fi o recomandare pozitivă pentru minori după eliberare și ar trebui să aibă un impact pozitiv asupra încrederii angajatorilor și a societății în general în aceștia. În ultima perioadă se găsesc cu mai mare ușurință locuri de muncă, inclusiv pentru muncitorii necalificați. Intervențiile puse în aplicare ca bune practici de reintegrare socială și în muncă a minorilor, sunt împărțite în principal în trei tipuri de acțiuni:

- oportunități de formare și calificare profesională în penitenciar și după liberare (formare);
- serviciu de orientare profesională și asistență tehnică pentru includerea minorilor pe piața muncii sau în alte domenii conexe (orientare);
- identificarea oportunităților de muncă, acompaniament și suport pentru încadrarea în muncă, birou de consultanță, asistență pentru dezvoltarea planurilor de afaceri, îndrumare, evaluarea competențelor (servicii pentru persoane).

Prin formare se urmărește să se dezvolte autonomia minorilor, capacitatea de planificare și de auto-învățare continuă, care să-i permită dezvoltarea întregului său potențial și să încurajeze dobândirea obiceiului mental de deschidere la schimbare. Formarea este înțeleasă ca un element strategic aici, ținând cont și de faptul că majoritatea minorilor au o rată foarte scăzută de școlarizare, astfel încât poate interveni în sprijinul utilizatorilor pentru a le permite să dobândească și/ sau să-și adapteze cunoștințele și competențele personale la cele mai ample și variabile cerute pe piața forței de muncă. Tipurile de parcursuri de formare recunoscute ca formare profesională, includ intervenții de precalificare, calificare, recalificare, specializare și actualizare realizate cu sisteme care utilizează metodologii de

formare în clasă și/ sau în contextul de lucru (stagii de lucru).

Orientarea profesională oferă de multe ori suport pentru alegerea eventualelor parcursuri de formare sau de muncă, pornind de la oportunitățile de muncă oferite chiar în penitenciare. Pentru a îmbunătăți condițiile de viață în penitenciar și pentru a facilita reintegrarea socială a minorilor, este oportun să fie facilități fiscale pentru întreprinderile care angajează minorii sau care efectuează activități de formare pentru ei .

Serviciile pentru persoane sunt servicii de acompaniament pentru integrarea în societate a minorilor și reprezintă un răspuns bun dacă este prevăzut în mod continuu și nu pe termen scurt. *Printre cele mai importante efecte ale încarcerării se evidențiază pierderea rolului social și familial, izolarea de propriul context de referință, pierderea locului de muncă (în cazul în care exista înainte de ncarcerare), dificultăți mai mari în implementarea unui parcurs de reintegrare în muncă.* Serviciile pentru persoane reprezintă un răspuns continuu pentru a asigura compatibilitatea și continuitatea procesului care face posibilă identificarea nevoilor, citirea și înțelegerea cererii, disponibilitatea resurselor economice. *In special, ar fi util ca să fie stabilite prin lege obligarea de angajare a minorilor eliberați din detenție în procent de 30%, beneficiind de facilități fiscale.*

Inițiativele care pot fi întreprinse sunt: servicii de birou (primire, informare, etc.); servicii de îngrijire (bilanț de competențe, documentația necesară, etc.); servicii de tutorat (asistență, mediere, consiliere, evaluare periodică, etc.); servicii de lucru în rețea (relații cu angajatorii, cu birouri, sucursale, instituții publice și private, etc.); servicii de cercetare a resurselor economice, locuințelor, etc.

Bilanțul de competențe este o activitate asociată serviciilor pentru persoane, deoarece este integrate acestora pentru realizarea alegerilor și schimbărilor legate de viața profesională . Obiectivul pe care și-l propune este identificarea potențialului și a competențelor care pot fi investite în elaborarea unui proiect individual de integrare profesională. Prin bilanțul de competențe, minorul dobândește capacitatea de autonomie și de evaluarea a alegerilor pentru construirea propriului proiect de dezvoltare profesională. Parcursul bilanțului de competențe

este împărțit în mai multe etape și cuprinde momente de reconstruire și evaluare a competențelor minorului , atât personale cât și profesionale. Etapele prin care se ajunge la bilanțul de competențe prevăd, în esență, interviuri, chestionare de autoevaluare, aplicarea unor teste și sesiuni de grup pentru analiza competențelor psiho-sociale.

1.3. Etape de evaluare școlară și orientare profesională optimă.

1. Autocunoașterea:

- *identificarea propriilor calități, abilități, limite;*
- *conștientizarea nivelului real de cunoștințe de care dispune;*
- *identificarea resurselor și intereselor.*

2. Cunoașterea cerințelor școlii sau profesiei de care este interesat minorul:

- *abilități fizice și psihologice solicitate;*
- *condițiile cerute de școală sau profesie;*

3. Cunoașterea ofertei educaționale și profesionale la nivel local sau național :

- *școlile/ colegiile/ facultățile care corespund aspirațiilor și aptitudinilor minorului;*
- *numărul de locuri disponibile la școala/ colegiul/ facultatea/ instituția respectivă ;*
- *condiții de admitere ;*
- *facilități oferite de școală- ultima medie la admitere din anul școlar anterior;*
- *media minimă necesară la admitere;*

4. Situația școlară a minorului.

5. Factorii care îl influențează pe minor în alegerea profesiei sau școlii: familie; școală; prieteni; mass-media.

Autocunoașterea

Tipul sesiunii: De autocunoaștere de sine, a individualității și personalității proprii.

Timp efectiv: 90 min

Obiectivele operaționale:

- să reflecteze asupra caracteristicilor personale, recunoscându-și puterile și abilitățile lor;
- să se vadă pe ei înșiși unici și speciali;
- să stimuleze autoaprecierea și încrederea în propria persoană.

La sfârșitul sesiunii minorul va fi capabil:

- să dezvolte abilități de autoanaliză și autoapreciere;
- cunoașterea de sine obiectivă.

Tehnici de lucru:

- conversația ghidată, Brainstormingul, Argumentarea, Dialog, Prezentare.

Activități: individual și în grup;

Materiale:

- marchere;
- flip-chart;
- foi;
- creioane.

Etapele Sesiunii	Activitatea consilierului de probațiune	Activitatea minorului	Tehnici de lucru
Introducere	Cuvântul de salut Revizuirea regulilor stabilite de comun acord cu participanții la	Fiecare participant se salută Minorii împreună	Discuție dirijată

	program ce vor fi respectate.	cu consilier repetă și recitesc regulile scrise pe flip-chard	
Desfășurarea subiectului sesiunii	<p>Consilierul de probațiune prezintă tema discuție și prezentată ce presupune procesul de autocunoaștere și care este rolul său în dezvoltarea personală. Se face asaltul de idei ce înțeleg minorii prin cuvântul autocunoaștere.</p> <p>După prezentarea temei consilierul propune prima activitate ce are ca scop determinarea fiecărui participant către procesul de autocunoaștere.</p>	<p>Minorii se exprimă și explică ce înțeleg ei prin noțiunea de autocunoaștere.</p> <p>Minorii completează tabelul primit în modul în care a fost explicat de către consilier.</p>	Brainstorming Activitate Individual și de grup
Încheiere	La finele activității în grup consilierul face o totalizare a celor discutate la sesiune, se evaluează activismul fiecărui participant, pe	Minorii își expun impresiile de la această întâlnire, dacă au careva întrebări	Flip-chard

	flip-chart și se acordă un punctaj independență de activism dela 1 la 5. Se face orevizuire informației acumulate, se discută careva momente neclare sau întrebări.	sau sugestii.	
--	---	---------------	--

1.4. Planul individual de acțiuni.

O importanță majoră constituie alcătuirea planului de acțiuni în care minorul are un rol primordial. De aceea consilierul poate utiliza sub programul ***”Elaborare și organizare a unui plan de acțiuni”***.

- ***Timp efectiv al sesiunii:*** 90 min
  - ***Obiectivele operaționale:*** formarea sentimentului succesului; conștientizarea scopurilor personale; dezvoltarea încrederii în sine.
- La sfârșitul sesiunii minorul va fi capabil:** să elaboreze un plan de acțiuni; să gestioneze cu acțiunile stabilite în planul personal de acțiuni;
- Tehnici de lucru:** Conversația ghidată, Argumentarea, Dialog, Presentare.
- Activități:** individual și în grup
- Materiale:** marchere; flip-chart; foi; creioane.

	<i>Activitatea consilierului de robațiune</i> <i>Introducere</i>	<i>Activitatea minorului</i>	<i>Tehnici de lucru</i>
<i>Introducere</i>	Salutare. Stabilirea regulilor de lucru. Citește regulile pe flip-chart.	Minorii împreună cu Consilierul repetă și recitesc regulile scrise pe	Prezentare, informare, discuție în grup.

		flip-chard.		
<i>Desfășurarea subiectului sesiunii31</i>	<p>Consilierul va prezenta informația despre ce presupune în esență un plan de acțiune, care modalitatea lui de a fi elaborat, scopul și rolul lui, ce trebuie sa conțină un plan și de la ce se începe.</p> <p>După ce s-a prezentat informația utilă și s-a explicat esența unui plan de acțiuni consilierul de probațiune propune minorilor să elaboreze un plan de acțiuni individual fiecare sau este posibil și în grup în scopul rezolvării unei probleme, cum ar fi spre exemplu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Angajarea în câmpul muncii; • Înscrierea la cursuri de orientare profesională; <p>După ce vor fi finisate</p>	<p>• Minorii vor asculta și asimila informația prezentată de consilier, în cazul unor neclarități vor adresa întrebări pentru explicarea acestora.</p> <p>Minorii vor elabora un plan de acțiuni cu scopul soluționării problemei propuse de consilier.</p>	<p>Prezentare, informare, discuție în grup.</p> <p>Lucrul Individual</p> <p>Lucrul în</p>	

	<p>planurile de acțiuni se vor prezenta în grupul de lucru și se vor discuta care au fost obstacolele întâmpinată pe parcursul lucrului, momentele mai dificile de realizat și mai puțin dificile.</p>	<p>Minorii prezintă planurile lor de acțiuni, discută în grup.</p> <p>Discuția poate continua cu expunerea fiecărui minor vizavi de cum ar putea el folosi această activitate realizată în grup în activitatea lor de zi cu zi.</p>	<p>grup sau individual</p>	
<i>Încheiere</i>	<p>La finele activității în grup formatorul face o totalizare a celor discutate la sesiune, se evaluează activismul fiecărui participant, pe flip-chard continuare de la precedenta sesiune și se acorda un punctaj în depedență de activism de la 1 la 5. Se face o revizuire informației acumulate și se stabilește ziua și ora următoarei</p>	<p>Participanții își expun impresiile despre sesiune, dacă au careva întrebări sau sugestii.</p>		

	sesiuni			
--	---------	--	--	--

- ***Cum se elaboreaza un plan individual de acțiuni?***

- *Se stabilesc obiectivele;*
- *Se stabilește strategia;*
- *Se determină resursele necesare;*
- *Se analizează resursele existente;*
- *Se stabilesc activitățile;*
- *Se stabilesc metodele de realizare a planului.*

• Ca o susținere în procesul de analiză a situației dificilă și pentru a putea stabili cât mai eficient strategia, obiectivele metodele și activitățile planului de acțiuni se face trimitere la metoda de analiză SWOT.³ Exemple de întrebări la care ar trebui să răspundă Analiza SWOT: *La ce sunt cel mai bun? Ce aptitudini specifice are forța de muncă? Ce resurse unice dețin? De ce resurse financiare dispun? La ce sunt cel mai slab? Ce fel de instruire îmi lipsește? Care e poziția mea financiară? Ce schimbări de situație o pot folosi? La ce cursuri de instruire profesională aș putea avea acces?*

- *Ce oferte de muncă mi s-ar putea oferi? Ce ar putea fi un obstacol pentru realizarea cursurilor de instruire profesională? Voi reuși să-mi organizez timpul eficient pentru a frecventa cursurile?*

• Chiar dacă unele obiective se vor părea pe parcurs imposibile, nu trebuie de renunțat ușor, ci de reținut că realizarea lucrurilor importante cere timp și muncă!

PLANUL MEU DE ACTIVITĂȚI

Gândește-te ce este important pentru tine. Alege aceea cu ce ai dori să te ocupi în primul rând. Nu pune scopuri nerealizabile-concentrează-te la aceea ce consideri că se va realiza. Nu uita să sărbătorești succesul său!

Ce eu doresc să ating?

Cum eu pot aceasta să fac?

Care asistență eu aș dori să primesc, pentru a realiza aceasta?

Cum eu am să înșeleg, am reușit să fac ceea ce am dorit sau nu?

Ce poate mie să încurce?

Cum eu am să sărbătoresc reușita?

Numele meu -----

data -----/-----/-----

1.5. Experimentarea rețelelor locale pentru integrarea socială și profesională.

Consilierul de probațiune face o evaluare a de formare și de plasare în muncă, cu scopul de a detalia și evalua caracteristicile calitative și cantitative ale acțiunilor pozitive deja implementate pe teritoriu. Toate bunele practici sunt clasificate și sistematizate într-o bază de date privind "cazurile de excelență", care documentează toate aspectele legate de proiectare și realizare utile pentru difuzarea lor. Se trece la faza de raționalizare și sistematizare a rețelei stabile teritoriale publico-private care favorizează dezvoltarea unor parcursuri de reintegrare socială și profesională, preluând rezultatele cercetării pe teren a experiențelor pozitive.

Înainte de parcursurile de integrare, se efectuează analiza competențelor profesionale ale minorilor, din care să rezulte posibilitatea de a beneficia de parcursuri alternative de reintegrare socială și profesională. *Cu minorii, se realizează interviuri individuale de orientare profesională și pentru realizarea bilanțului de competențe, se pregătesc stagii de formare adaptate nevoilor ambelor părți.* Stagiile de formare prin care s-a realizat integrarea în munca a minorilor au fost proiectate în comun de către operatorii din diferitele structuri ale rețelei sociale teritoriale. ***Promovarea reintegrării sociale și în muncă a minorilor, oferind o combinație de mai multe acțiuni,*** care au urmărit scopul ambițios de a căuta soluții eficiente pentru dificultățile de ocupare considerabile a celor care "reintră în societate". *Întreaga structură se împarte în etape:*

- *crearea unui site web pentru împărtășirea și schimbul de informații, experiențe și bune practici;*

- *activități de orientare, formare și acompaniament în muncă, cu intenția de a construi parcursuri eficiente de muncă, pornind de la nevoile reale ale utilizatorului și de la cerințele sectorului de producție;*
- *proiect personal autoconstruit, în vederea încadrării în muncă, sub îndrumarea atentă a consilierului, astfel încât parcursul propus să fie rezultatul nivelului mare de autoconștientizare a utilizatorului.*

Ațiuni integrate pentru tranziția la muncă a minorilor

Promovarea șanselor de angajare a minorilor, acționând asupra sistemului de actori publici și privați care sunt implicați, sub diferite forme, în reintegrarea lor socială și profesională. În comun cu APL se crează "Grup de lucru penitenciar-APL", care reunește actori-cheie de la nivel local și este implicat în planificarea de activități de reintegrare socială. "Grupurile de lucru" sunt concepute ca un instrument de politică activă a autorităților locale partenere și este "locul" de consultare cu privire la politicile și intervențiile pentru angajarea minorilor. Alături de dezvoltarea unor instrumente pentru munca în rețea (Grupuri de lucru), se elaborează și se aplică instrumente operative pentru pregătirea, furnizarea și monitorizarea principalelor tipuri de servicii în următoarele domenii:

- informare și orientare
- formare profesională;
- sprijin pentru integrare în muncă.

Sistem integrat de formare pentru minori.

Se instituie mai multe activități de formare, care acoperă următoarele parcursuri profesionale: grădinar, tehnician cultura plantelor, electrician de radio și televiziune, zugrav, instalator ferestre, prelucrarea lemnului, faianțar. Oferta profesională se completează cu activarea de cursuri de instruire scurte pentru îmbunătățirea competențelor de bază și transversale. După cursuri teoretice defășurate în penitenciar, se organizează stagieri în organizații, întreprinderi cu

scopul dobândirii de competențe specific.

Profesiile

Tipul sesiunii: De autocunoaștere de sine, a individualității și personalității proprii.

Timp efectiv: 90 min

Obiectivele operaționale: dezvoltarea capacității de colaborare; spiritului de echipă; consolidarea atitudinii pozitive față de o profesie;

La sfârșitul sesiunii minorul va fi capabil: minorul urmează să cunoască lista profesiilor înregistrate la AOFM ; minorul trebuie să cunoască lista cursurilor și instruirilor de care poate beneficia înregistrându-se la AOFM

Tehnici de lucru: Conversația ghidată, Brainstormingul, Argumentarea, Dialog, Presentare.

Activități: individual și în grup;

Materiale: marchere; flip-chart; foi; creioane.

	<i>Activitatea consilierului de robațiune</i> <i>Introducere</i>	<i>Activitatea minorului</i>	<i>Tehnici de lucru</i>
<i>Introducere</i>	Salutare. Stabilirea regulilor de lucru. Crie regulile pe flip-chard.	Minorii împreună cu consilierul repetă și recitesc regulile scrise pe flip-chard.	Prezentare, informare, discuție în grup.
Desfășurarea subiectului sesiunii	Formatorul va prezenta informația despre ce presupune în esență profesiile, despre informația ce poate fi	Minorii vor asculta și asimila informația prezentată de	Prezentare, informare, discuție în grup

	<p>găsită, accesînd situl AOFM despre instruirile oferită și organizate de instituție.</p> <p>După ce s-a prezentat informația consilierul propuneși explică modul dedesfășurare a activității: „Sunt o persoană specială”</p> <p>”Evaluarea”</p>	<p>consilier, în cazul unor neclarități voradresa întrebări pentru explicarea acestora.</p> <p>Minorii cu susținerea și explicațiile oferite de consilierul de probațiune realizează activitatea</p> <p>Apreciază în ce măsură vor putea utiliza cunoștințele acumulate.</p>	<p>Lucrul individual și în grup</p>
<p>Încheiere</p>	<p>La finele activității în Grup consilierul face o totalizare a celor discutate la sesiune, se evaluează activismul fiecărui participant, pe flip-chard se acorda un punctaj în depedență de activism de</p>	<p>Participanții la program își expun impresiile despre sesiune, dacă au careva întrebări sau sugestii.</p>	<p>Flip-chard</p>

	la 1 la 5. Se face o revizuire informației acumulate, se discută careva momente neclare sau întrebări dacă sunt .		
--	---	--	--

Fiecare persoană, este capabilă de multe lucruri, dacă la timp se va uita la sine și va vedea acel punct care îi va da înălțări. Trebuie să ne învățăm să luăm decizii, să facem fapte de sinestătător și să fim responsabili de ceea ce am facut. Faptele îl fac pe om. Fiecare persoană-individualitate, personalitate. Gîndiți-vă ce răsături sînt caracteristice doar pentru voi. Fiecare persoană este interesant și talentat.

Activitatea „Sunt o persoană specială”

Se distribuie fișe de hârtie fiecărui participant. Timp de 5 minute ei vor scrie trei enunțuri de ce se consideră persoane speciale („Sunt o persoană specială deoarece ...”). După ce fiecare membru al grupului a înregistrat calitățile specifice persoanei sale, fișele sunt adunate într-un coșuleț. Se împarte grupul în 3 echipe și repartizați în mod egal fiecărei echipe fișele completate. Se explică echipelor că au rolul de a examina aceste calități. Participanții sunt rugați să vorbească despre utilizarea lor atât în viața socială, cât și în cea persoană folosind următoarele întrebări:

- unde puteți utiliza aceste comportamente, trăsături speciale?
- când puteți utiliza aceste comportamente, trăsături speciale?
- pentru ce puteți utiliza aceste comportamente, trăsături speciale?

Evaluare:

- cum v-ați simțit pe parcursul activității?
- a fost dificil/ușor să completați fișele? Argumentați.
- prin ce sunteți speciali voi față de ceilalți membri ai grupului?
- cum putem deveni speciali?

- cum credeți, e necesar să fim speciali? Argumentați.

Scrisoare de intenție/CV(după model nou.....de inclus....)

Tipul sesiunii: De elaborare și creare a unei scrisori de intenție, curriculum vite.

Timp efectiv: 90 min

Obiectivele operaționale: consolidarea motivației de lucru în grup;- conștientizarea scopurilor personale;

La sfârșitul sesiunii minorul va fi capabil:

- să scrie o scrisoare de intenție; -să elaboreze un curriculum vite.

Tehnici de lucru: Conversația ghidată, Brainstormingul, Argumentarea, Dialog, Prezentare.

Activități: individual și în grup.

Materiale: marchere; flip-chart; foi; creioane.

Etapele sesiunii	Activitatea consilierului de probațiune	Activitatea minorului	Tehnici de lucru
Introducere	Cuvântul de Salut. Tabilirea de comun acord cu participanții regulilor ce vor fi respectate.	Fiecare participant la program se salută! Minorii împreună cu consilier repetă	Discuție în Grup

		și recitesc regulile scrise pe flip-chard.	
Desfășurarea subiectului sesiunii	<p>consilierul va prezenta informația despre ce presupune în esență o scrisoare de intenție, care este modalitatea de a scrie o asemenea scrisoare, scopul și rolul unei scrisori de intenție și a curriculum vitae, despre ce trebuie să conțină aceste instrumente, informația despre elaborarea, rolul și scopul lor.</p> <p>După ce s-a prezentat informația utilă consilierul de probațiune propune minorilor să scrie o scrisoare de intenție și un CV fiecare sau este posibil și în grup, scopul fiind de a-l învăța pe minor să scrie un CV, scrisoare</p> <p>După ce vor fi finisate</p>	<p>Minorii adresează întrebări, se expun la noua experiență acumulată la întâlnirea de astăzi.</p> <p>Fiecare minor va expune vis-a-vis de posibilitatea utilizării activității realizate în grup în viața de toate zilele.</p>	<p>Discuție de Grup</p> <p>Lucrul în grup și individual</p>

	scrisorile și CV se vor prezenta în grupul de lucru și se vor discuta care au fost obstacolele întâmpinată pe parcursul lucrului, momentele mai dificile de realizat și mai puțin dificile.		
Încheiere	La finele activității în grup consilierul face o totalizare a celor discutate la sesiune, se evaluează activismul fiecărui participant, pe flip-chard și se acorda un punctaj în depedență de activism de la 1 la 5. Se face o revizuire informației acumulate, se discută careva momente neclare sau întrebări dacă sunt .	Participanții la sesiune își expun impresiile despre dacă au careva întrebări sau sugestii.	Flip-ceart

Scrisoarea de intenție, denumită și scrisoare de motivare este documentul care alături de CV vă poate recomanda pentru un anumit serviciu sau loc de muncă. Conținutul acesteia diferă în funcție de situație însă indiferent de poziția pentru care aplicați în documentul respectiv trebuie să se găsească neapărat câteva elemente. În majoritatea situațiilor scrisoarea de intenție reprezintă primul contact

stabilit cu angajatorul și poate fi singura șansă prin care îi poți stărni acestuia curiozitatea și îl poți determina să-ți citească CV-ul și să te cheme la un interviu.

Pentru a-și atinge scopul, orice scrisoare de intenție trebuie să exprime în linii generale motivul pentru care aplici la postul vacant respectiv, argumentele care te recomandă în a fi potrivit pentru acea poziție și dorința de a fi contactat de angajator pentru a-ți demonstra potențialul profesional.

Scrisoarea de intenție trebuie să reflecte stilul personal, aspectele care te diferențiază de ceilalți candidați să-ți contureze unicitatea, capacitatea de argumentare, profesionalismul și abilitatea de persuasiune. Pentru a realiza o scrisoare de intenție care să-ți mărească șansele de angajare, orice candidat trebuie să țină cont de existența în cuprinsul acesteia a unor elemente caracteristice:

1. IDENTIFICAREA: atât identificarea expeditorului cât și cea a destinatarului trebuie să fie cât se poate de complete. În cazul în care scrisoarea este trimisă în format fizic, datele de identificare ale angajatului sunt trecute în partea de sus (nume, prenume, adresă de domiciliu, adresă de mail, nr. De telefon), iar în situația în care aceasta este trimisă în format electronic, aceste elemente sunt trecute la finalul scrisorii, în semnătură. Destinatarul trebuie specificat și el la începutul scrisorii. Dacă numele firmei este cunoscut, acesta trebuie trecut sub numele și funcția recrutorului (director Direcția resurse umane sau altă persoană însărcinată cu angajările), date care vor fi introduse în formula de adresare de la începutul scrisorii.

2. INTRODUCEREA: este foarte important ca în partea de introducere a scrisorii să te identifice, să expui motivul care te-a determinat să trimiți această aplicație, să precizezi foarte clar recrutorului postul vizat și sursa prin care ai aflat de disponibilitatea postului vacant respectiv.

3. CUPRINSUL: este partea cea mai importantă a unei scrisori de intenție, în cel mult două paragrafe trebuind să atragi atenția angajatorului și să-i stârnești curiozitatea. În cuprins trebuie să motivezi ce te-a determinat să aplici pentru această poziție și care sunt competențele și experiența ta care corespund profilului solicitat. Încearcă să fii cât mai succinct și să nu exagerezi. Nu repeta informațiile

existente deja în CV, formulează fraze concise și încearcă să folosești un limbaj profesional.

4. ÎNCHEIEREA: în ultimul paragraf formulează concluziile și arată-ți disponibilitatea pentru o viitoare întrevvedere. Nu uita să mulțumești destinatarului pentru atenția acordată și încheie folosind o formulă profesională, neutră; „Cu considerație,” „Cu stimă” „Cu respect”, etc. Curriculum vitae este o expresie latină care se traduce prin "Istoricul vieții", forma abreviată "CV". În general, Curriculum vitae are un format standard, care sintetizează informații cu privire la: datele personale, postul vizat, experiența profesională, educație și formare profesională (începând cu ultima formă de învățământ absolvită), informații ce țin de aptitudini native sau dobândite (în afară de cele profesionale). Prin definiție un CV reprezintă cartea de vizită sau oglinda unui individ. Claritatea informațiilor transmise, structura acestuia, precum și cuvintele pe care le folosim reprezintă elemente esențiale care conduc spre succesul sau insuccesul unui curriculum vitae.

CURRICULUM VITAE

(model)

Date personale

Nume-prenume: Rață Ion

Adresa: Căușeni Str. Independenței,3

Telefon: XXXXXX

Locul și data nasterii 23.06.1998, Căușeni

Stare civila: celibatar

Studii

- 9 clase , școala nr.1 din Cășeni

Aptitudini

- Excelente abilități comunicaționale, fire dinamică, sociabil, ușor adaptabil

- Posibilitatea de a lucra in week-end si peste program

- Ma adaptez usor la conditiile de munca

- Invat lucruri noi si imi formeaz usor noi deprinderi profesionale

Limbi străine

Rusă- mediu

Română- bine

Hobby

- sportul.

Tot procesul de pregătire către liberare consilierul documentează și întocmește Fișa de pregătire către liberare.

FIȘA DE PREGĂTIRE PENTRU LIBERARE

I. Evaluarea anchetei sociale individuale

1. Date personale

Nume și prenume

Data și locul

nașterii

ID

---

2. Stare civilă/Statut juridic

---

3. Infracțiunea

---

4. Domiciliul (unde va merge după liberare)

---

5. Studii

---

6. Etnia

---

7. Religia

---

8. Profesia

---

9. Starea de sănătate prezentă _____

10. Profilul psihologic _____

_____

11. Relațiile cu grupul de condamnați _____

12. Aspecte privind mediul de viață _____

13. Necesități _____

14. Aptitudini _____

II. Evaluarea fișei de intervenție

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

III. Evaluarea riscului de recidivă.

_____

_____

Pregătirea pentru liberare.

Activități:

1. participarea la orele informative ale programelor de resocializare

2. _____

3. _____

4. _____

Concluzii și recomandări

_____

_____

Capitolul II. Planificarea activităților de reintegrare social.

2.1 Dispoziții generale.

Rezultatul final al reîntegrării sociale mult depinde de măsurile care sunt întreprinse. Procesul de reîntegrare socială cuprinde un șir de activități, implicării în diverse programe. Pentru o intervenție eficientă de asistență, cum a fost susmenționat, se efectuează evaluarea necesităților beneficiarului. Evaluarea beneficiarului trebuie să fie efectuată printr-o intervenție individualizată, iar planificarea este dependentă de calitatea evaluării. De aceea putem menționa că planificarea este trecerea de la stabilirea problemei la rezolvarea acesteia.

Planificare trebuie să iasă din două domenii specifice ale asistenței: individul – cu nevoile sale și dorința de soluționare și mediul – cu particularitățile sale. În planificare consilierul trebuie să adapteze individul la cerințele mediului și să ajusteze mediul la necesitățile individului. Planificarea se începe încă în perioada pregătirii beneficiarului către liberare. *Planificarea acțiunilor este un sistem complex, integrat, prin care organele de probațiune sprijină beneficiarii în dobândirea abilităților și cunoștințelor necesare reinsertiei sociale printr-un proces diacronic și totodată repetitiv, pe coordonatele: evaluare-intervenție-reevaluare.*

▪ Ce se urmărește?

Identificarea factorilor relevanți pentru:

- reabilitarea beneficiarilor;
- protejarea publicului;
- prevenirea recidivei;

- folosirea constructivă a timpului;
- identificarea celor mai bune soluții în sensul intervențiilor care-l privesc pe beneficiar.

▪ *Cum?*

De la evaluarea inițială se trece la planificare în sens propriu: intervenție, evaluare și reconsiderarea intervenției.

Prima etapă – colectarea informațiilor necesare pentru adoptarea unor decizii adecvate

Cele mai importante surse de informații sunt:

- **evaluarea inițială,**
- **interviul cu beneficiarul,**
- **referatul presentențial** de evaluare psihosocială (dacă a fost solicitat)

Pentru aceasta:

- vor fi colectate (întocmirea **anchetei de evaluare psihosocială**) informații referitoare la contextul familial și comunitar al acestuia; de asemenea, se va analiza resursele comunității și identifica modalități de resocializare și reabilitare;
- se realizează evaluarea **riscului de recidivă.**

A doua etapă – identificarea nevoilor beneficiarului:

Instruire profesională/loc de muncă:

- lipsa abilităților de muncă la beneficiari;
- lipsa posibilităților de angajare al muncă;
- lipsa unei meserii s-au specialități a beneficiarelor;
- reticența din partea agenților economici privind angajarea persoanelor liberate din detenție;
- autoritățile publice locale puțin se implică în procesul de angajare în câmpul muncii a beneficiarelor;
- probleme de discriminare salarială.

Pierderea relațiilor sociale ale beneficiarului:

- a) Relațiile complicate în familie, cu copii beneficiarului;
  - b) Lipsa domiciliului beneficiarelor;
  - c) Pierderea capacităților de viață socială; de comportament social din partea beneficiarelor;
  - d) Dependența de droguri, alcoolism.
- a) Asistența medicală neadecvată beneficiarelor bolnavi de tuberculoză;
  - b) Lipsa actelor de identitate a beneficiarelor.

Etapă a treia – combinarea nevoilor cu resursele penitenciarului și ale comunității

În această etapă serviciul de probațiune confruntă nevoile beneficiarului cu resursele și oportunitățile comunității în vederea stabilirii unei strategii de intervenție realistă și cât mai aproape de nevoile beneficiarului. Astfel pot fi identificate anumite oportunități cum ar fi calificare profesională, școlarizare, programe terapeutice, preot etc.

Etapă a patra – planificarea propriu-zisă și contractul

Odată creat tabloul complet al situației beneficiarului atât din punct de vedere juridic cât al aspectelor sociale, educaționale, profesionale, medicale putem realiza, împreună cu acesta, planul de intervenție. Pentru o mai bună precizare a obiectivelor intervenției și pentru a consolida participarea beneficiarului la programul de resocializare este util să se încheie un contract între serviciul de probațiune și beneficiar.

Etapă a cincea – implimentare și monitorizare

Rolul consilierului de probațiune în raport cu beneficiarul poate fi:

- **evaluator** – culege și analizează informații cu privire la beneficiar și propune planuri de intervenție;
- **profesor** – învață beneficiarul anumite abilități;
- **agent al schimbării comportamentale** – coordonează activitățile de schimbare comportamentală;
- **mobilizator** – mobilizează resursele comunității și crează noi oportunități;

- **depozitar de informații** – colectează și înregistrează informațiile cu privire la beneficiar;
- **administrator** – planifică și oferă asistență și consiliere.

În funcție de modul cum se derulează programul, acesta poate fi modificat sau adaptat, dar nu înseamnă că planificarea poate fi schimbată în fiecare săptămână.

Etapa a șasea – reevaluarea

În funcție de modul în care au fost îndeplinite obiectivele consemnate în acordul de colaborare, de rezultatele unei noi evaluări a riscului, pot fi luate următoarele decizii:

- control sporit;
- continuarea programului;
- monitorizare periodică.

2.2 Întocmirea planului

După acumularea informației necesare, consilierul elaborează planul activităților de probațiune postpenitenciară. În dependență de categoria beneficiarelor (liberați înainte de termene sau pe termen) planul poate conține diverse capitole (de asistență socială, corecția comportamentului, supraveghere).

Cu planul beneficiarul face cunoștință sub semnătură. Planul poate să cunoască modificări la solicitarea beneficiarului. Planul va avea introducere, capitol în care se consemnează date referitoare la:

- numele, prenumele, data și locul nașterii a beneficiarului;
- descrierea succintă a infracțiunii săvârșite, numărul și data hotărârii de condamnare și eliberare;
- numele și prenumele consilierului de probațiune.

Dacă persoana este liberată înainte de termen de pedeapsă se indică și pedeapsa stabilită, măsurile și/sau obligațiile impuse de instanța de judecată, termenul pentru care a fost eliberat. Următoarele capitole ale planului vor fi

prezentate pe scurt, într-o formă narativă, evitându-se pe cât e posibil, folosirea unor termeni sau exprimări care ar face dificilă înțelegerea conținutului acestuia:

- necesitățile și problemele identificate ale beneficiarului;
- metoda de soluționare a problemelor;
- începerea activității, a programului de lucru;
- natura și frecvența întrevederilor dintre consilier și beneficiar, (se stabilește la viziunea consilierului);
- metodele utilizate pentru asigurarea îndeplinirii obligațiilor stabilite de instanța de judecată (dacă sunt acestea);
- implicarea beneficiarului în diverse programe.

Nevoile sau probleme identificate este un capitol important al planului care ne ajută la estimarea riscului de a comite noi infracțiuni, precum și la stabilirea direcției de intervenție. Trebuie însă menționat că acest capitol se referă în special la acele nevoile sau probleme ale beneficiarului care au legătură cu riscul de recidivă. Prin urmare este necesar să se discrimineze și să se aprecieze care sunt acele lipsuri sau dezechilibre din viața beneficiarului care îi pot influența comportamentul în sensul comiterii de noi infracțiuni și care astfel constituie priorități ale intervenției; generalizările trebuie evitate și aceasta deoarece una și aceeași nevoie poate să fie criminogenă la indivizi diferiți aflați în contexte diferite de viață. În definirea unei nevoi sau probleme trebuie să luăm însă în considerare atât punctul de vedere al beneficiarului, cât și perspectiva asupra diverselor aspecte puse în discuție. Aceasta întrucât beneficiarul poate să nu recunoască o problemă serioasă cum ar fi dependența de alcool sau droguri, ori să prezinte ca problemă o serie de dificultăți pasagere, contextuale, și pe care beneficiarul le percepe distorsionat acordându-le o importanță prea mare. Există însă și cazuri în care consilierul tinde să perceapă excesiv din propriul punct de vedere ceea ce consideră a fi problemele sau nevoile beneficiarului fără ca acestea să aibă o semnificație pentru beneficiar. Este posibil ca beneficiarul să accepte aceste nevoi doar pentru că i-au fost semnalate de către consilier care se află într-o poziție de autoritate în

raport cu beneficiarul. În acest caz beneficiarul se poate simți constrâns, ignorat, neimportant. Din aceste motive cel mai indicat este ca problemele beneficiarului să fie puse în discuție astfel încât să se ajungă la un acord comun cu privire la existența și importanța lor. În realizarea acestor demersuri consilierul trebuie să utilizeze anumite tehnici de negociere astfel încât să se ajungă la un acord comun cu privire la realizarea unei imagini complete și corecte a situației beneficiarului, calitatea intervenției depinzând de această estimare inițială. Avantajul în acest caz este acela că beneficiarul se simte valorizat și devine motivat pentru schimbare. În elaborarea măsurilor de intervenție este important să ținem cont atât de modalitățile de stopare a manifestărilor deviate a comportamentului, cât și de schimbarea factorilor-cauză care explică apariția lor: alcoolism; probleme de ordin educativ și afectiv; lipsa calificării profesionale ori a unui loc de muncă stabil; probleme de ordin medical, economic. Planul trebuie să fie concret, cu termeni fixați și să stabilească cine cu ce se ocupă, când și unde. Periodic este necesar să fie apreciate progresele realizate și să se aducă la cunoștința beneficiarului și familiei.

Consilierul de probațiune include în planul un șir de acțiuni în vederea întăririi rețelei sociale în jurul beneficiarului și a familiei sale, cum ar fi:

- stabilirea legăturilor cu familia și mediul social al beneficiarului (serviciul, vecinii, prietenii, profesioniștii din serviciile sociale);
- determinarea poziției beneficiarului în rețeaua socială: activă, pasivă, neutră;
- identificarea lipsurilor din rețeaua de sprijin și nevoile de sprijin;
- identificarea resurselor prin care familia își poate atinge obiectivele;
- sensibilizarea membrilor rețelei asupra situației beneficiarului;
- mobilizarea rețelei în jurul beneficiarului prin găsirea unei persoane de încredere.

Măsurile de intervenție se planifică, reieșind din specificul situației:

- *pe durată scurtă, ceea ce constă în furnizarea unui ajutor imediat beneficiarului și familiei (de exemplu: încadrarea în câmpul de muncă, etc.),*

pentru a depăși situația de criză și pentru a crea premise unor procese adaptive viitoare.

- pe *durată lungă*, prevede rezolvarea cazului cu o problematică complexă, cu aspectele de ordin educativ și incapacitate de adaptare socială a beneficiarului.

Planul de acțiuni se constituie pentru următoarele niveluri ale intervenției:

Nivelul rețelei sociale

Consilierul de probațiune are sarcina de a include în planul de intervenție un șir de acțiuni în vederea întăririi rețelei sociale în jurul beneficiarului și a familiei sale, cum ar fi:

- **stabilirea legăturilor cu familia extinsă și mediului social al beneficiarului:** școala, serviciul, vecinii, prietenii, profesioniștii din serviciile sociale;
- **determinarea poziției beneficiarului în rețeaua socială:** activă, pasivă, neutră;
- **identificarea lipsurilor din rețeaua de sprijin, și deci nevoile de sprijin;**
- **identificarea resurselor prin care familia își poate atinge obiectivele;**
- **sensibilizarea membrilor rețelei asupra situației beneficiarului;**
- **mobilizarea rețelei în jurul beneficiarului prin găsirea unei persoane de încredere.**

Sprijinul social de care poate beneficia beneficiarul, de regulă, se referă la acțiunile întreprinse de alții în scopul de al ajuta, de exemplu: sprijin afectiv-ascultarea exprimării unor sentimente și încurajarea; sprijin informativ- învățarea sau oferirea de informații sau sfaturi, ajutor oferit pentru a lua o hotărâre; sprijin material- împrumutarea de bani sau bunuri etc.

Nivelul inter-instituțional și multidisciplinar

Nivelul dat de intervenție presupune implicarea mai multor organizații și specialiști din domeniul social în rezolvarea problemelor beneficiarului. Astfel, intervenția va necesita o conjugare a tuturor tipurilor de servicii existente la momentul dat:

Serviciile de caritate

Aceste servicii pot fi oferite de către o persoană (vecin, rudă, învățător) ori de către o organizație caritabilă. Scopul acestor servicii constă în ajutorarea persoanelor ce sunt în situații limită, cum ar fi adăpostirea pentru o noapte ori oferirea unor ajutoare materiale.

Serviciile de reabilitare

Serviciile date vizează în special reabilitarea psiho-fizică a persoanelor încadrate în programele de recuperare. Spre deosebire de celelalte servicii, serviciile de reabilitare sunt realizate de către profesioniști din domeniul medical, juridic, psihologic și al asistenței sociale.

Serviciile de sprijin

Serviciile de sprijin constau în constituirea unei rețele de suport (rețeaua profesională, socială, familia lărgită) în jurul beneficiarului și a familiei sale în scopul de ai asista în procesul de reabilitare. Spre deosebire de serviciile de caritate, serviciile de sprijin nu sunt ocazionale dar sunt bine organizate, orientate în timp, cu accent pus pe o mai mare individualizare atenției acordate persoanei.

Nivelul individual

Elaborarea planului de intervenție la nivelul individual se bazează pe rezultatele investigației multidisciplinare a cazului: social, psihologic, medico-legal și juridic: abordarea socială și psiho-socială vizează radiografierea mediului familial, a mediului extrafamilial etc.; abordarea psihologică vizează diagnoza personalității, respectiv a emoțiilor și sentimentelor; abordarea medico-biologică include, cu necesitate, investigații neuro-psihiatrice, iar uneori se impun investigații chirurgicale, precum și examinări somatoscopice; abordarea judiciară are loc în situațiile ce țin de aspectele legale ale cazului.

*Este necesar de menționat că în cazul cu beneficiarii liberați înainte de termen de pedeapsă planul activităților probațiunii postpenitenciare, este important capitolul care prevede **planificarea măsurilor de supraveghere**. În acest capitol consilierul de probațiune include măsuri:*

- periodicitatea întâlnirilor cu beneficiarul;

- efectuarea vizitelor la domiciliu, locul de muncă, învățătură, etc.;
- solicitatea diverselor informații;
- conlucrarea cu alte organisme (APL, ONG, CP, etc);
- material ce caracterizează respectarea obligațiilor, comportamentului beneficiarului;
- implicarea în câmpul muncii;
- implicarea în diverse programe (reducerea violenței, relații de amabilitate, etc);
- evaluarea riscului săvârșirii unor noi infracțiuni/ riscul de a pune în pericol siguranța publică
- alte chestiuni legate de supraveghere.

Elementul estimării riscului săvârșirii unor noi infracțiuni/ riscul de a pune în pericol siguranța publică are o însemnătate deosebită. *Estimarea riscului de recidivă este foarte importantă în activitatea de supraveghere și în general în activitatea de reintegrare întrucât pe baza aceasta se asigură managementul riscului, adică restrângerea gradului de libertate al clientului și stabilirea tipului și intensității intervenției.* Evaluarea riscului se face pe baza unor caracteristici sau factori regăsiți la nivelul beneficiarului care influențează sau pot influența comportamentul într-un sens pozitiv sau negativ. Factorii la care se raportează evaluarea riscului de recidivă pot fi *statici* (nemodificabili, asupra cărora nu se poate interveni ex.: vîrsta) sau *dinamici* (care se schimbă, sînt variabili, și asupra cărora se poate interveni ex.: locul de muncă). Factorii statici pot fi definiți ca acele caracteristici identificate pe cale statistică la majoritatea persoanelor care aparțin unui grup sau unei populații- țintă și pe baza cărora se fac predicții referitoare la comportamentul unei persoane care aparține unui asemenea grup: spre exemplu remarcîndu-se din punct de vedere statistic că persoanele care au comis infracțiuni sînt cu preponderență de sex masculin, se poate prezice că un individ în virtutea faptului că este bărbat, prezintă o probabilitate mai mare de a comite o infracțiune din nou. Trebuie menționat însă că acești factori statici sînt valabili numai dacă se fundamentează pe cercetări statistice complexe care să fie

bine concepute. Ca factori statici pot fi luați totuși în considerare sexul (majoritatea persoanelor care comit infracțiuni sunt de sex masculin). Vârsta la care persoana a comis prima infracțiune (este invers proporțională cu riscul de recidivă), vârsta la prima condamnare (cu cât condamnarea a avut loc la o vârstă mai fragedă, cu atât riscul de a comite noi infracțiuni este mai mare), numărul de condamnări anterioare (este direct proporțional cu riscul de recidivă), numărul de condamnări cu pedepse custodiale (cu cât acest număr este mai mare, cu atât probabilitatea de a comite noi infracțiuni este mai ridicată), tipul de infracțiune (riscul de a comite noi fapte penale este mai mare în cazul persoanelor care au comis infracțiuni cu violență sau sexuale).

Mult mai importanți decât *factorii* statici sunt cei *dinamici*. Aceștea reprezintă anumite aspecte ale vieții beneficiarului aflate în transformare sau care se pot schimba și care influențează riscul de a comite noi infracțiuni; acestea aspecte pot fi modificate prin intervenție. Informația lor derivă din aceea că au o valoare, pondere și semnificație crescută în raport cu comportamentul persoanei, influențându-l într-un mod mai direct. De asemenea, acești factori sunt importanți, întru cât asupra lor se poate interveni, iar prin intervenție se poate diminua probabilitatea ca persoana condamnată să mai comită infracțiuni. Totodată ei determină direcțiile de acțiune în vederea scăderii riscului de recidivă și reintegrării sociale a clientului. Cu alte cuvinte plecând de la aspectele din viața ex-deținutului care stau în spatele acestor factori, se poate stabili care sunt nevoile/problemele vizate pentru intervenția, dar și care sunt obiectivele intervenției și modalitatea de realizare a ei.

Veniturile, relațiile dintre membrii familiei, nivelul de educație, consumul de alcool sunt doar câțiva dintre factorii dinamici, care au o semnificație în raport cu comportamentul infracțional.

Câteva recomandări:

- *acest plan va fi înregistrat împreună cu deținutul minor și cu acordul acestuia;*

- *se întocmește detaliat, cu posibile soluții pentru a începe o nouă viață în comunitate;*
- *la scrierea planului de lucru individual vor fi luate în considerare informațiile din ancheta socială, iar schimbările ce s-au produs pe parcursul detenției vor fi înregistrate;*
- *la scrierea planului vor fi luate în considerare informațiile din fișa de intervenție a deținutului minor;*
- *planul poate conține informații despre perfectarea actelor, despre angajarea în câmpul muncii și despre centrele sau organizațiile în care poate acesta să se adreseze;*
- *orice plan trebuie să conțină și implementarea unui program pentru pregătirea de liberare, fie că este vorba despre dezvoltarea abilităților sociale, fie că este o informare a deținuților minori despre situațiile dificile cu care se poate confrunta deținutul la momentul eliberării;*
- *planul poate avea câteva puncte pe care deținutul minor trebuie să le îndeplinească, în dependență de numărul acestora poate fi evaluate cunoștințele acestuia și pregătirea lui pentru o viață în condiții noi;*
- *obiectivele propuse să fie în termeni reali;*
- *criteriile de evaluare a procesului de reintegrare vor fi stabilite individual, în dependență de nevoile și obiectivele pe care și le propune fiecare deținut minor.*

Capitolul III. Reintegrare socială a minorului .

3.1.Dispoziții generale

Procesul de reintegrare socială a minorului este un complex de activități de asistență și consiliere postpenitenciară (pe parcurs - asistența) se realizează de către organele de probațiune. De asistența postpenitenciară beneficiază minorii(pe parcurs beneficiari), liberați înainte de termen de pedeapsă și cei liberați din detenție pe termencare solicită asistență și consiliere pentru a se reîntegra în societate.Rezultatul final al reîntegrării sociale mult depinde de măsurile care sunt întreprinse. *Procesul de reîntegrare socială cuprinde un șir de activități de genul asistenței și consilierii, implicării în diverse programe, și în cazul minorilor liberați înainte de termen de pedeapsă - supravegherea acestora* (pe parcurs - asistența postpenitenciară).

Sarcina asistenței postpenitenciare este de a reintegra beneficiarii minori în societate, acordând asistență și consiliere. Sarcina asistenței postpenitenciare se realizează prin:

- soluționarea problemelor practice a minorului;
- corecția comportamentului infracțional a minorului;
- evaluarea regulată a nevoilor și riscurilor a minorului;
- muncă și atitudine, abilități de gândire și motivare a minorului;
- executarea strictă a cerințelor și condițiilor impuse a minorului;
- cooperare strânsă cu alte servicii.

Sarcinile de bază a consilierului de probațiune în activitatea de asistență postpenitenciară sunt:

- întocmirea planului individual de lucru cu minorul și supravegherea derulării activităților cuprinse în acest program;
- identificarea necesităților minorului;
- evaluarea motivației pentru schimbare;
- întocmirea rapoartelor care combină evaluarea riscurii de recidivă și a gradului de pericol social cu propuneri pentru înmuntărea planului individual de lucru;
- evaluarea rezultatelor lucrului cu minorul.

Organul de probațiune în activitatea sa de reintegrare socială postpenitenciară oferă următoarea asistență:

- dezvoltă capacitatea beneficiarului minor de a se integra în societate;
- asigură legătura dintre beneficiar minor și organisme, care sunt implicate în probleme legate de integrarea în societate a lui;
- oferă posibilitatea beneficiarului minor să se folosească de ofertele.

În perioada imediat următoare după eliberarea din penitenciar, minorii sunt deosebit de vulnerabili. Ei pot confrunța cu:

- probleme de adaptare la viața din comunitate
- stigmatizarea din partea celor din jur
- dificultăți în găsirea unei locuințe și a unui loc de muncă (o sursă de venit legală)
- dificultăți în integrarea în familie
- dependența de droguri și alcool
- problemele psihice

O situație complicată este în percepția societății, discriminarea și etichetarea persoanelor ex-deținuți la general și mai ales minorilor. Deseori dacă persoana a

ispășit pedeapsa penală și mai ales privațiune de libertate, acestuia este pusă o ”ștampilă” de criminal. Această ”ștampilă” este pusă de societate și datorită acesteia minorul este marginalizat în atenție și este respins de comunitate.

Lipsa școlarizării are un impact negativ, ceea ce duce la complicarea în comunicare, implicare în viața socială. Lipsa locului de muncă este impactul cel mai vicios în comportamentul infracțional. Dacă minorul are ”ștampila” de persoană care a ispășit pedeapsa automat este respins în angajare la muncă. Dar aceasta duce la lipsa de mijloace de existență, ceea ce la rândul său-lă comiterea infracțiunii. Impact negativ este că minorii eliberați au cazier. Și datorită acestui fapt nu pot să se angajeze sau sunt angajați la muncă necalificată și puțin plătită, n-au posibilitate să-și deschidă afacerea sa. Multe dintre persoanele eliberate din penitenciare încearcă inițial să ascundă faptul că au fost condamnate penal. După eliberarea din penitenciar și până la reintegrarea socială există o perioadă de timp în care nevoile minorului anterior aflat în detenție nu sunt adecvat acoperite financiar sau cu diferite servicii sociale. Aceasta iarăși aduce la probleme care pot genera la comiterea de noi infracțiuni. La general se poate conchide că cele mai mari probleme sunt în lipsa de muncă, educație, familie, locuință.

3.2 Asistența postpenitenciară.

În linii generale activitatea de asistență postpenitenciară se manifestă prin menținerea și potențarea relației personale; includerea într-o grupă de suport (persoane liberate și reintegrate social - grupuri de suport tip alcoolicii anonimi - grupuri formate din persoanele care s-au aflat în proximitatea socială a celui eliberat înainte de detenție - familia extinsă, prieteni, colegi, etc. - terapiei de familie tip rețea - grupuri de terapie comportamentală - învățarea de comportamente pro-sociale etc.); asistență și consiliere în familie, biserică sau în centre specializate (Centrul de gazduire și asistență socială a persoanelor fără adăpost "Reintoarcere" din Bălți,); exercitarea rolului de mediator între beneficiar minor și autoritățile din comunitate; sprijin în găsirea unui nou loc de muncă;

susținere pentru obținerea unei calificări/recalificări profesionale; corecția comportamentului social; aplicarea programelor speciale și generale.

Este necesar de expus că în activitatea dată sunt două categorii de beneficiari minori:

- liberat înainte de termen;
- liberat din penitenciar după ispășirea deplină a pedepsei.

Divizarea acestor categorii este dictată de statutul lor. Statutul acestora este diferit. Dacă beneficiarul minor care s-a liberat din penitenciar pe termen este deja liberă întotalmente și se bucură de toate drepturile comunității, atunci persoana care este liberată înainte de termen poate avea unele restricții, condiții și necesită a fi supravegheată de organele de probațiune. În cazul liberării înainte de termen de pedeapsă, se desfășoară și activități de control asupra comportării și respectării de către acesta a obligațiilor stabilite de instanța de judecată (dacă au fost stabilite). După conceptul său asistența este o chestiune binevolă din partea beneficiarului minor. Minorul avînd un șir de probleme și deficiențe de plan psiho-social se adresează cu solicitarea organelor de probațiune pentru acordarea ajutorului necesar. În acest caz între consilierul și beneficiarul minor se încheie un contract. Condițiile și forma contractului de acordare a asistenței sunt stabilite prin ordinul ministrului justiției nr. 560 din 31.12.2008, publicat la 23.01.2009 în Monitorul Oficial Nr. 10-11 art: 27. Dacă în cazul minorilor care s-au liberat din penitenciar după ispășirea deplină a pedepsei relația dintre ei și organele de probațiune se limitează numai la asistență (în unele cazuri și pentru participarea în programe de corecție a comportamentului), atunci în cazul minorilor liberați înainte de termen de pedeapsă, această relație se extinde și la supravegherea acestora. În orice caz relația dintre consilier și beneficiar minor este una de alianță, de participare și colaborare reciprocă.

Activitatea de asistență postpenitenciară prevede acțiuni desfășurate individual sau în grup, orientate în vederea dezvoltării personale, sprijin în

situațiile de criză, soluționării problemelor. Asistența contribuie la atingerea unor obiective și anume:

- reducerea ratei recidivei;
- reintegrarea socială a persoanelor care au săvârșit infracțiuni
- protecția comunității.

Această activitate urmărește:

- corectarea comportamentului infracțional prin conștientizarea de către beneficiar a faptei săvârșite, a consecințelor acesteia și asumarea responsabilității pentru fapta comisă;
- motivarea beneficiarului în dezvoltarea responsabilității și autodisciplinii;
- aplicarea unor programe eficiente în funcție de nevoile identificate ale beneficiarului;
- sprijinirea beneficiarului cu scopul satisfacerii unor nevoi psiho-sociale (educație, pregătire profesională, loc de muncă, locuință, grup de prieteni etc).

Pentru ca intervențiile de asistență și consiliere să atingă obiectivele necesare și în acelaș timp să satisfacă raportul optim „cost/eficiență”, este necesar să fie ghidate de următoarele principii:

- ***principiul riscului*** - intensitatea și durata intervenției trebuie să fie direct corelată cu nivelul riscului; astfel, pentru un risc crescut de recidivă, se impun programe de intensitate crescută și de durată mai lungă;
- ***principiul nevoii criminogene*** - programele care țintesc factorii în legătură directă cu infracțiunea au o probabilitate mai mare de eficiență;
- ***principiul responsabilității*** - eficiența programelor de intervenție care corespund stilului de învățare al beneficiarului și al consilierului de probațiune este direct proporțională cu angajarea beneficiarului ca participant activ.

- ***principiul integrității*** - intervenția trebuie să fie riguros condusă și furnizată, respectându-se coerența: intrări (resurse umane, materiale, financiare, de timp)/ieșiri - teorie/design (rezultate imediate, impact) și coerența teorie/design.

Serviciul de probațiune, respectiv consilierul de probațiune responsabil de caz nu tratează, dar însoțește beneficiarul pe parcursul interacțiunii lui cu instituțiile juridice, medicale și sociale.

Astfel consilierul de probațiune:

- însoțește și motivează;
- intermediază, îndeplinind funcția de „verigă” între beneficiar și alte instituții;
- monitorizează;
- supraveghează;
- raportează.

Fiind o perioadă îndelungată în detenție, beneficiarul pierde multe capacități și abilități de viață socială. Dar pentru a stabili măsuri concrete, este necesar de o evaluare a necesităților beneficiarului. Evaluarea necesităților trebuie să fie efectuată printr-o intervenție individualizată. Reieșind din calitatea evaluării, se planifică acțiuni de reîntegrare socială.

În așa fel se poate stabili că procesul de asistență și consiliere se bazează pe următoarele măsuri:

- ***evaluarea inițială;***
- ***diagnozei sociale;***
- ***evaluarea continuă a situației;***
- ***evaluarea finală;***
- ***finalizarea intervenției.***

Evaluarea inițială

Evaluarea inițială se realizează plecând de la nevoile beneficiarului. În acord cu valorile și metodologia asistenței sociale, există un set de nevoi ale persoanei evaluate care trebuie să fie punctul de pornire, deoarece atât munca de evaluare, cât

și orice altă activitate, depinde de calitatea relației profesionale, care la rândul ei, are la temelie satisfacerea acestor nevoi:

- nevoia de a fi tratat ca individ, ca individualitate;
- de a fi ascultat;
- de a fi acceptat;
- de a discuta confidențial;
- de a fi înțeles;

Principiile generale ale evaluării sunt:

- informațiile asupra situației beneficiarului sunt confidențiale;
- evaluarea periodică a situației beneficiarului și rețeaua socială;
- evaluarea are un caracter interdisciplinar, în funcție de specificul situației;
- evaluarea impune utilizarea unui limbaj clar, a unor termeni precis definiți.

O bună evaluare reprezintă fundamentul unei bune intervenții. Evaluarea nu reprezintă o simplă inventariere a problemelor și resurselor beneficiarului, ci și o ierarhizare și o analiză în procesul de schimbare comportamentală și reintegrare socială. Finalitatea investigației nu este doar o colecție de informații și prezumții necesare consilierului de probațiune în vederea elaborării unui plan de intervenție bun, ci și o oportunitate de dezvoltare personală, în sensul că permite achiziționarea unor cunoștințe, exersarea unor deprinderi, adoptarea unor atitudini și verificarea lor de a fi cele mai potrivite raportate la unicitatea persoanei investigate. Efectuarea investigării este important atât pentru beneficiar cât și pentru consilierul de probațiune:

Pentru a cunoaște necesitățile beneficiarului este necesară evaluarea integră al acestuia și a premiselor psiho-sociale ce au stat la baza formării personalității. De aceea, consilierul de probațiune acumulează informație:

- *date generale și demografice despre beneficiar* - nume și prenume; ziua și locul nașterii; cartea de identitate; date de naștere ale părinților; număr de telefon; adresa; date despre prieteni; religia; dacă a fost în ultima perioadă internat în spital

sau reținut de către închisoare; date despre cheltuielile financiare – ceea ce dă posibilitate consilierului de a identifica resurse care pot sprijini beneficiarul;

- *date medicale* - spitalizări anterioare; boli cronice care pot influența viața; dacă ia medicamente în mod constant; informații despre fumat; importanța tratamentului medical etc – ceea ce dă posibilitate de a identifica problemele medicale care necesită atenție și trebuie abordate în cadrul intervenției;

- *informații despre educație și loc de muncă* - istoricul educației; istoricul locurilor de muncă; locul actual de muncă (de când, dacă îi place, salariul); persoană de suport la locul de muncă; probleme avute la locul de muncă - ceea ce ajută să identificăm problemele cu care se confruntă și posibilele resurse ale intervenției (este necesar de indicat atitudinea beneficiarului față de problemele lui și gradul motivațional de schimbare);

- *informații despre consumul de drog și alcool* -tipuri de substanțe folosite; frecvența consumului; momentul debutului; modalitatea de consum; care consideră că este cel mai problematic - aceste sunt necesare pentru modul în care percepe necesitatea tratamentului;

- *istoria comportamentului delincvent* -tipuri de acte delincvente săvârșite în cursul vieții; frecvența lor; istoria detențiilor (dacă au fost); date despre ultima infracțiune; percepțiile despre faptele săvârșite - este necesar pentru urmărirea atitudinii beneficiarului față de actele săvârșite și motivația acestuia pentru schimbare și se evaluează riscul de recidivă;

- *istoria familiei* - istoria consumului de drog sau alcool în familie; antecedente de comportament delincvent; antecedente de abuz în familie; date despre situația maritală; modul în care locuiește; relații de familie; rețeaua de suport a familiei - prin această se evaluează dinamica relațională din familie, atitudinea familiei față de consumul de droguri și față de comportamentul delincvent. Se urmărește, în același timp îngrijorările beneficiarului față de problemele familiale și modul în care acesta consideră că are nevoie de consiliere pentru rezolvarea acestora;

- *probleme personale de natură psihic* - dacă a avut(și de câte ori) probleme de

natură psihică sau emoțională pentru care a trebuit să ia tratament (depresie, anxietate, psihoze, dificultăți de relaționare, tentative de suicid etc.); dacă a fost spitalizat pentru astfel de probleme; dacă a luat sau mai ia medicamente; dacă a avut perioade în care să fi avut probleme psihologice sau emoționale; cât de important este tratamentul pentru aceste probleme - se identifică severitatea problemelor psihiatrice (dacă există tulburări psihiatrice) și necesitatea unui tratament specific acestora, totodată se urmărește atitudinea beneficiarului față de acestea.

Eficacitatea evaluării depinde cât de sistematic are loc adunarea și înregistrarea informațiilor; nivelul de analiză profesională a datelor obținute din alte surse (părinți, colegi, prieteni, specialiști) și informațiile oferite de beneficiar; nivelul de percepere a propriilor relații emoționale vis-a-vis de caz; abilitățile personale: relaționale, comunicative, empatică etc.

Diagnoza socială

În funcție de rezultatele evaluării inițiale are loc stabilirea *diagnozei sociale*, ce reprezintă faza în care se sistematizează și se analizează informațiile obținute în urma investigației sociale. Astfel, consilierul de probațiune își formează o concluzie despre modul de abordare a cazului și elaborarea planului de intervenție pentru reintergrarea socială cu stabilirea priorităților atât sub aspect al problemelor cât și al nevoilor. Acesta are la bază informațiile culese și trebuie să răspundă la următoarele întrebări:

- a) care sunt obiectivile ce trebuie atinse?
- b) care dintre factorii determinați ai comportamentului deviant trebuie eliminați?
- c) ce poate fi schimbat în dinamica familiei?
- d) care sunt prioritățile?
- e) ce strategie sau tip de intervenție va fi folosit?
- f) care sunt pașii de urmat pentru atingerea obiectivelor?
- g) care sunt limitele de timp?
- h) care sunt actorii și ce roluri au aceștia?

- i) care sunt modurile de evaluare intermediară?
- j) care sunt instituțiile, ce vor colabora în atingerea obiectivelor?

Informația pe care notează consilierul permite de a avea o imagine generală a particularităților beneficiarului și de a identifica posibilele probleme sociale. Toate acestea sunt introduse în ANCHETA DE EVALUARE PSIHOSOCIALĂ A MINORULUI.. La completarea fișei de evaluare inițială sunt necesare abilitățile comunicative și cunoașterea procesului de interviuare.

3.3 Ancheta de evaluare psiho-socială a minorului.

I. Date privind familia minorului:

Numele, _____ prenumele _____ data nașterii _____

Locul nașterii _____ Domiciliu _____

Acte de identitate: certificat de naștere da , nu , de specificat _____

buletin de identitate da , nu , de specificat _____

pașaport da , nu , de specificat _____

Reprezentantul legal al minorului :

Mama

Tata

Altă persoană

(numele,
adresa) _____
_____

Familia de proveniență:

concubinaj normal constituită

incompletă prin divorț

incompletă prin părăsire/deces : mama

tata

părinți necunoscuți mama

tata

Tata:

Numele _____ prenumele _____ vîrsta _____

Reședința sau adresa actuală

_____

Locul de muncă

_____

Mama:

Numele _____ prenumele _____ vîrsta _____

Reședința sau adresa actuală

_____

Locul de muncă

_____

Frați, surori:

1. _____ a.n. _____ ocupația _____

2. _____ a.n. _____ ocupația _____

3. _____ a.n. _____ ocupația _____

4. _____ a.n. _____ ocupația _____

Condiții de trai: apartament de stat, apartament privatizat, apartament cooperatist, sector particular, apartament în chirie, cămin (necesarul de evidențiat):

Nr. de odăi _____

Nr. persoanelor care locuiesc: adulți copii minori

Condiții
locative _____

Venitul lunar:

Salariul
/mamei/ _____ /tatei/ _____

Pensia
/mamei/ _____ /tatei/ _____

Indemnizații
/mamei/ _____ /tatei/ _____

Altele _____
_____

II. Date privind familia lărgită:

Bunicii materni (numele, prenumele,
domiciliul) _____

Bunicii paterni (numele, prenumele,
domiciliul)_____

Alte rude (mătușă,
unchi)_____

III. Persoane de încredere (cine sunt aceste persoane):

1. _____

2. _____

3. _____

IV. Situația școlară:

Școlarizat: instituția de învăț. _____, cl. _____

diriginta _____

reușita: bună/ medie/ slabă

frecvența: bună/ medie/ slabă

neșcolarizat:

cauzele _____

ocupația _____

angajat în câmpul muncii

_____

locul de muncă _____

salariul mediu lunar

_____

Comportament:

Agresiv

Echilibrat

Anxios

Depresiv

Demonstrativ

Autoritar

Comunicabil

Izolant

Dependent

Alte

- petrecerea timpului liber _____

- comunicarea cu semenii

- ascultarea la comisiile pentru
minori _____

- antecedente penale ale minorului (pentru ce fapte, durata condamnării și felul ei,
în ce perioadă):

V. Date privind rețeaua socială a minorului și familiei:

1. sprijin din partea vecinilor: da   nu de specificat

---

2. sprijin din partea rudelor: da   nu de specificat

---

3. sprijin din partea prietenilor: da   nu   de specificat

---

4. sprijin din partea ONG: da   nu de specificat

---

5. sprijin din partea altor organizații: da   nu   de specificat

---

6. programele sociale de care a beneficiat familia

Concluzii: _____
_____
_____
_____

A fost întocmit de consilierul de probațiune (numele, prenumele)

_____

Colectarea datelor despre beneficiar, consilierul poate folosi următoarele tehnici:

- studierea dosarului personal al beneficiarului;
- interviul;
- interviuarea membrilor familiei al beneficiarului;
- discutarea cazului cu alți specialiști (medicul, psihologul, șeful de sector, asistentul social);
- informația trebuie preluată din surse sigure și competente.

Complexitatea situațiilor de disconfort la beneficiar minor și a necesității de a le soluționa pe mai multe nivele presupune o strategie organizațională specifică, numită rețea. Diversitatea nivelelor de intervențiile instituționale (clinică, socială, juridică.) și complexitatea competențelor necesare, cer colaborarea diferitor structuri, agenții, ONG-uri și lucrul diferitor specialiști din domenii diferite (medici, psihologi, juriști, asistenți sociali, etc.). Este necesar cu o maximă precizie să fie definit și rolul fiecărui actor din rețea în soluționarea individuală a cazurilor. Consilierul de probațiune în procesul de reintegrare a beneficiarilor probațiunii are un rol manager care monitorizează permanent comportamentul acestora. Activitatea managerială a consilierului de probațiune constă dintr-un

proces continuu de la evaluare spre planificare (care include și intervenția propriu-zisă) și din nou la evaluare.

Procesul de acordare a asistenței postpenitenciare, condițiile, încălcarea îndeplinirii planului individual de lucru și altă informație și materiale ce se referă la activitatea dată se acumulează într-un dosar personal al beneficiarului minor. Activitatea de asistență postpenitenciară presupune o conlucrare a serviciului de probațiune cu instituții statale și neguvernamentale din cadrul comunității care sunt parteneri ai activității acestor servicii. Consilierul trebuie să stabilească rețeaua socială și să implice toți actorii în procesul de reîntegrare.

3.4. Rețeaua socială

Complexitatea situațiilor de disconfort la beneficiar și a necesității de a le înfrunța / soluționa pe mai multe nivele presupune o strategie organizațională specifică, numită **rețea**. Observarea disconfortului unui beneficiar este un proces, ce trebuie să prevadă intervenții operative cu strategie bine gândită. Gestionarea unui caz de disconfort grav este un proces complex, care cere diverse capacități și competențe profesionale, diverse nivele de intervenție etalonate în baza exigențelor specifice ale subiectului în stare de evoluție. Diversitatea nivelelor de intervenții instituționale (clinică, socială, juridică..) și complexitatea competențelor necesare, cer **colaborarea** diferitor structuri, agenții, ONG-uri și lucrul diferitor specialiști din domenii diferite (medici, psihologi, juriști, asistenți sociali, etc.)

Principiile unei rețele eficiente:

- comunicarea – procesul împărtășirii cu o altă persoană / persoane de informații, interese, atitudini, opinii, simțăminte și idei;
- condividerea – împărtășirea proiectului care trebuie realizat, un scop, un obiectiv care trebuie atins

- conștientizarea – sesizarea resurselor existente în teritoriu / arii de competență ca structură, resurselor economice, profesionale etc.
- colaborarea – participare, alături de alții, la realizarea unei acțiuni sau a unui proiect care se desfășoară în comun.

De ce este nevoie de rețea?

- a) gestionarea unui caz dificil este un proces complex, care cere diverse capacități și competențe profesionale, diverse nivele de intervenție etalonate în baza exigențelor specifice ale subiectului în stare de evoluție
- b) diversitatea nivelelor de Intervențiile instituționale (clinică, socială, juridică...) și complexitatea competențelor necesare, cer conlucrarea structuri, agenții, ONG-uri și lucrul diferitor specialiști din domenii diferite (medici, psihologi, juriști, asistenți sociali ...)
- c) este imposibilă asistența eficientă care derivă de la una din competențele profesionale.

Este necesar cu o maximă precizie să fie definit și rolul fiecărui actor din rețea în soluționarea individuală a cazurilor.

În linii generale putem conchide că activitatea consilierului de probațiune la segmentul reintegrare socială a beneficiarilor se axează pe:

- întocmirea programului (planului) individual de lucru cu beneficiarul și supravegherea derulării activităților cuprinse în acest program;
- identificarea necesităților beneficiarului probațiunii;
- evaluarea motivației pentru schimbare;
- întocmirea rapoartelor care combină evaluarea riscurii de recidivă și a gradului de pericol social cu propuneri pentru îmunătățirea planului de supraveghere;
- evaluarea rezultatelor lucrului cu beneficiarul.

Cooperarea organelor de probațiune cu alte organisme publice și nonguvernamentale.

Activitatea de asistență și consiliere presupune o conlucrare a organelor de probațiune cu instituții statale și neguvernamentale din cadrul comunității. În activitatea sa consilierul de probațiune urmărește utilizarea optimă a resurselor autorităților publice și societății civile pentru a facilita realizarea scopului activităților de probațiune. În acest scop consilierul de probațiune colaborează cu angajații organelor afacerilor interne, procuraturii, administrației publice locale, protecției sociale, cu instituțiile de învățământ, sanitare, penitenciare, cu comunitățile religioase, agențiilor teritoriale pentru ocuparea forței de muncă, asociațiile obștești, fundațiile etc. Organele de probațiune după caz semnează acorduri de colaborare cu partenerii locali. Organele de probațiune cooperează cu personalul specializat în asistență și consiliere din cadrul Serviciului socio-educativ și probațiune din instituțiile penitenciarele, în scopul îndreptării și reintegrării sociale a persoanelor care se pregătesc către liberare. Un element important în activitatea postpenitenciară este conlucrarea organelor de probațiune cu sistemul penitenciar. Această conlucrare comună se realizează prin:

- planificarea comună a lucrului;
- lucrul individual cu fiecare deținut;
- implicarea în lucru cu deținutul minor înainte cu 6 luni de liberarea lui;
- activitatea cu programe;
- pregătirea către liberare.

Consilierul de probațiune poate fi asistat în activitatea sa de către ajutori netitulari (asistenți sociali), care în mod gratuit sau cu plată, prin propriul concurs și la solicitarea consilierului de probațiune, poate facilita exercitarea activităților de probațiune. În activitatea dată pot fi implicați și voluntari. Consilierul de probațiune va asigura familiarizarea periodică a opiniei publice cu evoluția situației privind activitatea de asistență postpenitenciară.

Procedura de acordare a asistenței postpenitenciare

În organizarea asistenței postpenitenciare consilierul de probațiune în comun cu beneficiarul minor întocmește planul individual de lucru; întocmește dosarul

personal al beneficiarului minor; după necesitate modifică planul; informează beneficiarul minor referitor la drepturile și obligațiile acestuia, cât și drepturile și obligațiile serviciului; asigură beneficiarului minor stagiul de informații în scris cu privire la sarcinile prevăzute în plan; de comun acord cu beneficiarul minor stabilește locul și timpul următoarei întrevederi; coordonează și supraveghează procesul de acordare a asistenței, în conformitate cu competența altor structuri; să ofere beneficiarului minor stagiul necesar de sprijin și asistență; în funcție de obiectivele stabilite în materie de asistență, oferă beneficiarului minor servicii de reabilitare sau alt tip de asistență. Beneficiarul minor trebuie să se implice și să coopereze în rezolvarea problemelor în conformitate cu planul individual de lucru; furnizeze consilierului informații exacte, care pot influența pozitiv asupra integrării în societate; prezinte la întâlniri, sau, în caz de imposibilitate să informeze consilierul la timp; respecte normele, indicate în instrucție, respectând cerințele reabilitării sociale; în conformitate cu cerințele stipulate, să nu se prezinte la consilier în stare de ebrietate, narcotice sau psihotropă; să se implice activ în programele psiho-sociale și de corecție a comportamentului și să respecte toate cerințele acestor programe.

După eliberare consilierul de probațiune care a exercitat lucrul de pregătire către liberare trimite toate materialele (dosarul personal) în biroul de probațiune unde este domiciliul minorului. La biroul din domiciliul minorului consilierul responsabil de caz evaluează situația minorului și deja introduce toate datele în Ancheta de evaluare psihosocială a minorului.

Evaluarea continuă a situației.

Evaluarea continuă a situației constă în măsurarea efectelor produse de punerea în aplicare a planului individual de lucru. Din evaluare pot deriva două situații: fie continuarea intervenției pe baza unui plan renegociat și mai bine adaptat situației, fie renunțarea definitivă la intervenție, în virtutea reușitei sau a eșecului total.

Evaluarea finală.

Această fază determină dacă planul individual de lucru stabilit a fost eficient, dacă problema beneficiarului minor a fost ameliorată sau soluționată și dacă el poate să funcționeze eficient în continuare fără sprijinul unor profesioniști.

Finalizarea intervenției

Finalizarea intervenției este momentul în care una dintre persoanele implicate (sau toți împreună) consideră că obiectivele propuse au fost atinse sau că dimpotrivă acțiunea de asistență a eșuat, fără șanse de reușită în viitor.

Colectarea datelor despre minor, consilierul poate folosi următoarele tehnici:

- studierea dosarului personal al beneficiarului minor;
- interviul;
- interviuarea membrilor familiei al beneficiarului minor;
- discutarea cazului cu alți specialiști (medicul, psihologul, șeful de sector, asistentul social);
- informația trebuie preluată din surse sigure și competente.

Fișă de evaluare a procesului de reintegrare socială

Deținutul

(NPP) _____

ID _____

1. Relația cu familia _____

_____
_____

2. Locul de trai

_____
_____

3. Perfectarea actelor

_____

4. Studii _____
_____

5. Orientarea profesională
_____

6. Angajarea în câmpul muncii
_____

7. Programele
1 _____
_____

2 _____
_____

8. Riscul de recidivă
_____
_____

9. Alte probleme
_____
_____

10. Concluzii și recomandări
_____
_____

Consilierul de probațiune

Semnătura _____

Data _____

Capitolul IV Practici de reintegrare socială și încadrare în câmpul muncii.

4.1. Dispoziții generale.

Prin bune practici se înțelege "o construcție empirică a modalităților de a dezvolta experiențe care, prin rezultate eficiente, calitate internă și contribuția la soluționare a problemelor speciale satisface sistemul complex al așteptărilor formării profesionale"¹. Impactul, în ceea ce privește politicile în acest context de referință, este determinat de faptul că proiectele intervin asupra a trei zone principale: sistemul de politici de formare profesională; sistemul de politici sociale; politici de integrare între sisteme. Ele sunt adesea proiecte complexe, gestionate printr-un parteneriat mare și eterogen (parteneri sociali, întreprinderi, autorități locale, organisme profesionale, etc.), inițiative deosebit de importante, deoarece sunt caracterizate prin prezența unui număr de factori: relevanță, eficiență,

---

eficacitate, impact, durabilitate și transferabilitate.

Relevanță (obiectivele identificate răspund problemelor identificate și nevoilor reale ale destinatarilor intervenției; rezultatele atinse răspund problemelor identificate și nevoilor reale ale destinatarilor intervenției). Eficiență (acțiunile au fost realizate în mod corespunzător în ceea ce privește resursele, mijloacele și timpii utilizați). Eficacitate (acțiunile desfășurate au fost adecvate pentru a răspunde nevoilor destinatarilor intervenției). Impact (beneficiile intervenției au produs efecte asupra contextului de referință). Durabilitate (beneficiile reale ale intervenției pot să persiste și pe termen lung). Transferabilitate (recunoașterea și replicarea în contexte diferite). (ISFOL, *Equal: idei, experiențe și instrumente în bunele practici ale Parteneriatelor de Dezvoltare*, 2004).

Un moment foarte important este ”Cultivarea încrederii în sine”. Pentru aceasta se poate utiliza programul „*Autocunoașterea*”

Se depun eforturi mari în domeniul reabilitării deținuților eliberați, dezintoxicării de droguri, terapiei emoționale, terapiei de familie, **dar fără reușită în sfera angajării la muncă, reabilitarea nu va da rezultat.** Lipsa unui loc de muncă, sau eșecul la locul de muncă reprezintă cauza principală pentru întoarcerea lor în închisoare. Unii din foștii deținuți au reușit în dezintoxicarea de droguri, dar dificultățile și presiunile la locul de muncă, sau lipsa acestuia și în acest caz sărăcia, aduc cu sine disperarea și contribuie la reîntoarcerea lor la droguri. **Anume reabilitarea prin angajare în câmpul muncii este momentul crucial în reabilitarea foștilor deținuți.....** Unele sondaje au demonstrat, că cu cât mai mult un fost deținut asimilează deprinderi de lucru, fiind ajutat de un specialist în perioada imediat după eliberarea sa, cu atât mai mari sunt șansele de a fi **reintegrați în societate.** De aceea programul pregătirii către liberare include și multe activități (subprograme) de instruire și pregătire către angajeze în muncă după eliberare.

Așadar, IRD a implementat un program de asistență în domeniul angajării. Programul ajută foștii deținuți în căutarea și menținerea unui loc de muncă. În cadrul programului deținuții au posibilitate să frecventeze traininguri de instruire

profesională pentru a-și mări șansele de a găsi un loc de muncă convenabil. **Coordonatorul IRD în domeniul angajării caută “angajatori prietenoși”, care sunt dispuși să angajeze foști deținuți.** El ține legătură între angajator și angajați (foști deținuți). El organizează un grup de suport în angajare pentru foștii deținuți. Pentru ai stimula pe foștii deținuți să se integreze la locul lor de muncă din punct de vedere social și cultural, IRD gestionează cluburi de petrecere a timpului liber pentru foștii deținuți care lucrează. În cadrul acestor cluburi, participanții se îmbogățesc cultural, iau parte la diferite discuții pe teme actuale politice și sociale, vizionează piese de teatru, cinema, și iau parte la alte activități sociale, etc.

Mulți din minori nu au nici educație primară, dar au experiența consumului de stupefiante, nu sunt stabili pe piața muncii și au un comportament de nesupunere față de autorități. Ei înțeleg atitudinea superiorilor și a colegilor de muncă, și simt că sunt percepuți ca o persoană marcată. De aceea, vin la lucru tensionați și sunt gata să explodeze pentru orice fleac. Tot asta face mai dificil pentru ei să se obișnuiască cu un loc de lucru stabil.

4.2 Proiectele identificate, caracteristici semnificative.

Aspectul problematic luat în considerare pentru selecția bunelor practici este incluziunea socială, prin reintegrarea socială și profesională a foștilor deținuți, deținuților, condamnaților care urmează măsuri alternative la detenție sau aflați la sfârșitul executării pedepsei, care sunt beneficiarii direcți ai intervenției realizate. În selectarea inițiativelor am încercat să introducem proiecte care, în planul de activități, s-au ocupat de construirea de parcursuri de integrare profesională a deținuților, pornind de la competențele beneficiarilor: bilanț de competențe, validarea și certificarea competențelor dobândite prin formare profesională, cu scopul de a evalua și recunoaște potențialul indivizilor în definirea și dezvoltarea lor profesională în calitate de lucrători.

Proiectele selectate, enumerate în tabel, s-au ocupat de extinderea

oportunităților de angajare pentru deținuți, dar mai ales de creșterea șanselor lor de angajare, creând condițiile potrivite și încercând să asigure, pe cât posibil, o relație cu mediul extern, cu structura organizatorică și cu regulile de muncă și deviația socială.

În lista proiectelor propuse, se observă că, alături de canalul tradițional de plasare în muncă a (foștilor). În Italia astăzi nu există o procedură definită și gestionată la nivel național în ceea ce privește validarea competențelor dobândite, sau nu există orecunoaștere instituțională a acestora. Există în realitate practici publice și instituționale de recunoaștere a competențelor, dar acestea sunt limitate la nivel teritorial (regional sau local), și practici de valorificare non-instituțională, la nivel sectorial sau la nivelul firmelor. Deținuți ca și angajați, toate cazurile enumerate sunt însoțite și de un parcurs structurat de integrare prin dezvoltarea unor inițiative de auto-ocupare, de începerea de afaceri, ceea ce este un obiectiv foarte inovator în politicile sociale și de ocupare pentru persoanele defavorizate. În plus, beneficiarii intervenției au fost adesea sprijiniți, în faza de acompaniament, printr-o acțiune de mediere a cererii și ofertei de muncă de pe piața locală. Pentru a proteja dreptul deținuților la muncă este nevoie, prin urmare, de participarea și asistența mai multor profesioniști, care trebuie să fie capabili să lucreze împreună, pentru a nu abandona parcursul la jumătate. De fapt, deținutul singur, dacă nu are mari resurse (sociale, familiale, economice), reușește cu greu să încheie un parcurs de reintegrare. Prin urmare, în primul rând trebuie date răspunsuri integrate și coordonate între toți operatorii din sectorul privat și public, atât din Ministerul Justiției cât și din partea autorităților locale. Aceasta este una din provocările care, atunci când are succes, se datorează în principal dorinței, motivației și relațiilor bune dintre operatori. Nu ne putem gândi la practici standard, fiecare parcurs trebuie să fie creat ad hoc pentru fiecare persoană, cu implicarea necesară armonioasă a tuturor actorilor implicați, în conformitate cu procedurile birocratice și cu normele fiecărui serviciu. Înainte de a proiecta un parcurs de reintegrare profesională a unui deținut sau fost deținut trebuie să fie îndeplinite următoarele condiții: de exemplu, înregistrarea pe listele de ocupare

a forței de muncă.

Legea 56/87 menționată mai sus prevede că toți deținuții se pot înscrie în închisoare pe lista de plasarea forței de muncă. Multe instituții s-au organizat: unele au asigurat operatori specializați, altele birouri de înregistrare.

Următorul pas este desemnarea și informarea cu privire la înregistrarea pe listele de plasare, în caz contrar doar câțiva deținuți, cei cu mai multe resurse sociale și personale, sunt conștienți de acest drept și oportunitate. Acumularea a doi ani de vechime pe listele de înregistrare pentru plasare este utilă pentru că o firmă care vrea să angajeze un deținut are acces la scutirea de impozite prevăzută pentru șomerii pe termen lung (L. 407/90). Odată satisfăcute aceste condiții preliminare, începe traseul de proiectare a unui parcurs de ocupare. Munca, mijloc de re-socializare și sursă "legală" de sprijin, reprezintă un punct forte de plecare pentru un deținut sau fost deținut. În caz de eșec, riscul de recidivă este foarte ridicat.

Cultura muncii este o pârghie fundamentală pentru reabilitarea deținuților și trebuie sprijinită prin inițiative la diferite niveluri: în primul rând prin furnizarea de informații și implicarea beneficiarilor în re-proiectarea lor înșiși și a vieții lor într-o perspectivă de legalitate, introducând progresiv în proces toți operatorii care îi pot însoți în diversele etape. Aceste etape pot fi puține sau mai multe, în funcție de nevoile subiectului: pe lângă muncă, o locuință, sprijin pentru persoană și/ sau familie, locuri de socializare și întâlnire. Un proiect de plasare în muncă implică activarea mai multor persoane: în primul rând deținutul, apoi operatorii din sistemul social public și privat care intervin în funcție de probleme sau necesități, în paralel sau succesiv. Important este să existe un punct de conducere sau coordonare a intervențiilor. Același proiect poate avea diferite puncte de plecare, important este să fie clar obiectivul. Un bun punct de plecare poate fi proiectarea unui parcurs de formare (în interiorul sau în afara închisorii) sau terminarea școlarizării, ajustate în funcție de nevoile și de momentele din viața unei persoane.

Din păcate, trebuie să se proiecteze ținând cont și de nevoile urgente (în primul rând mijloacele de subzistență economice obținute în mod legal). Prin urmare, parcursul trebuie să țină seama de aceste limitări și poate avea riscul de

eșec parțial sau un caracter "temporar sau tampon". Pe lângă operatorii publici și privați care se ocupă de reintegrare, plasarea în muncă a unei persoane reținute sau private de libertate implică, de asemenea, contactul și cu alte niveluri instituționale, variind de la operatorii din penitenciare, organele judiciare de supraveghere, organele responsabile de control și supraveghere, organele Ministerului Muncii (sau delegate de acestea). În cele din urmă, membrii familiei și avocații subiectului. Pornind de la premiza ca sunt persoane "greu de ocupat", pentru deținuți procedura poate deveni aproape o cursă cu obstacole, procedurile birocratice și întârzierile administrative de multe ori zădărnicesc numeroasele eforturi inițiate pentru o integrare profesională de succes. Timpii pieței muncii nu sunt adaptați timpilor de verificare ai sistemului judiciar pentru a accepta sau refuza accesul la o măsură alternativă la detenție. Aceasta înseamnă că, în multe cazuri, reprojectarea continuă a parcursurilor și soluțiilor devine de multe ori o călătorie într-adevăr foarte complexă.

C.O.S. – Oportunități concrete și Servicii pentru deținuți și foști deținuți.

4.3 Procese plurale de rețea pentru incluziunea deținuților.

Implementarea politicilor locale de guvernare (identificarea și diferențierea strategiilor între funcția politico-instituțională și funcția tehnică); promovarea unei participări mai mari/ mai bune a "societății civile organizate" (prin activarea unor spații reale cu o funcție consultativă); instrumente de măsurare și evaluare pentru a îmbunătăți coerența procesului global, de la programare la managementul de proiecte/ de afaceri pe teritoriu (în contextul Planurilor Zonale). Accesul la ocupare și la firme a fost inițiat prin promovarea unităților de producție în interiorul închisorii și pregătirea unor "punți" pentru integrarea ulterioară pe piața muncii: un cerc virtuos între firme de profit, nonprofit, responsabilitate socială, Servicii de ocupare a forței de muncă și Agențiile de muncă (acces la locul de muncă prin intermediul procedurilor "on the job"), și dispozitivele prevăzute de

Legea Regională 17/05. O acțiune importantă a fost realizată în "comunicarea socială", valorificând și diseminând inițiativele promovate de diferite teritorii.

S.A.L.I.S. – Servicii pentru Autonomie, Muncă și Incluziune Socială

O serie de activități integrate care vizează testarea unui model de integrare socială și de ocupare a foștilor detinuti și a deținuților în execuție penală externă.

Cu privire la beneficiarii finali, proiectul a implicat pregătirea unui parcurs de acompaniament individualizat pentru integrare, care a permis accesul beneficiarului la un set de servicii, în primul rând pentru angajare, și care l-a condus până la realizarea unei experiențe de lucru într-o firmă de producție (formare tehnică într-o firmă, cu îndrumare). Odată încheiate orientarea și formarea în clasă, utilizatorilor li s-au oferit două tipuri de parcurs, unul pentru angajați și unul pentru deschiderea unei afaceri. În plus, parcursul de acompaniament a prevăzut o acțiune de stabilizare la locul de muncă, servicii pentru locuințe și sprijin pentru acces la alte servicii oferite de rețeaua teritorială de actori, toate acestea fiind oferite în cadrul relațiilor de cooperare construite prin acțiunile pregătitoare.

S-au creat condițiile necesare pentru testarea modelului, și anume informarea operatorilor implicați în experimentare. Proiectul are ca scop pregătirea și acompaniamentul unei noi ocupații, cea de mentor, prin încadrarea în muncă a persoanelor ex-dezavantajate care au implementat deja cu succes deschiderea unei afaceri. O etapă importantă a implicat testarea, la nivel teritorial, a modelului de Rețea de Servicii pentru Auto-ocuparea Persoanelor Defavorizate. Această rețea se compune din mai multe niveluri cu diferite funcții: servicii de asistență publice și private în sprijinul auto-ocupării; birouri de primire, informare și orientare; furnizarea de servicii de acompaniament (tutore, mentor), precum și consultanță pentru ocupare.

În această fază, o importanță deosebită a fost acordată diferențelor de gen, atât în termeni de orientare antreprenorială (prezență dublă muncă-familie), cât și la nivel de acompaniament în parcursurile de auto-ocupare (accesul la facilități de finanțare în temeiul Legii 215 / 92).

- OCCUPAZIONE INTEGRA SOCIAL BET – Parcursuride reintegrare socială și profesională a deținuților

Este un model de intervenție pe un grup de destinatari finali (operatori din sectorul non profit) bazat pe acompaniament și tutorat din partea unor consultanți. Domeniul de intervenție s-a bazat pe proiectarea de cursuri personalizate, definirea instrumentelor și metodologiilor, testarea intermediară și finală a modalităților de transferabilitate a modelului și a eficacității acestuia.

În special:

- studii și cercetări pentru a reconstrui o fotografie a sectorului productiv și social de pe teritoriu;
- formare prin "grupuri de lucru", "munca de proiect" și "studii de caz" pentru identificarea caracteristicilor utilizatorilor;
- conștientizare/ sensibilizare prin întâlniri și seminarii de formare care vizează: partenerii sociali, angajatorii, funcționarii publici și actorii instituționali;
- activități de schimb între diferiții actori sociali prin crearea de grupuri de lucru între interlocutori din diferite medii și formare comună a formatorilor și personalului.

S.T.R.E.E.T.S. - Sistem Teritorial pentru Reintegrare și Protecție Socială

Strategia generală a sistemului STREETS este aceea de a conecta permanent sectoarele productive cu serviciile publice sociale și rețeaua de protecție social și acompaniament, de formare și educație, prin crearea de organisme comune și integrate de acțiuni și servicii, în favoarea grupurilor țintă expuse riscului de excluziune. Această strategie este urmărită prin activarea în Sistema unor centre și instrumente pentru a facilita mobilizarea teritorială a tuturor actorilor publici și private și care, din punct de vedere operațional, sunt identificate în 3 macro-activități:

- Agenția intercomunală de incluziune socială, în calitate de legătură esențială între intervențiile sociale și de ocupare;
- Observatorul nevoilor și ofertei de locuri de muncă, fiind în același timp și

instrument de testare pentru identificarea de soluții concrete care trebuie adoptate pentru facilitarea accesului și apropierii subiecților dezavantajați de piața forței de muncă;

- Laborator de formare profesională, cu sarcina de a coordona activitățile de formare flexibile și individualizate, pentru a promova și superviza inițiativele experimentale de formare la locul de muncă, de mentorat și tele-muncă, legate de contractele de plasare.

STREETS a promovat o campanie de aderare pentru întreprinderile care doresc să activeze parcursuri de responsabilitate socială, inclusiv pentru a promova bune practici în procesul de recrutare.

CORA ART.6 – Încredințarea de activități de consultanță în favoarea serviciilor publice în vederea integrării profesionale a deținuților.

Acțiune a politicii active de ocupare adresată categoriilor vulnerabile și dezavantajate, cu scopul de a crea o rețea între organizațiile non profit, agențiile guvernamentale și instituțiile publice implicate în sector; dezvoltarea unei rețele operative locale internă și externă închisorii; identificarea de metodologii de orientare profesională și instrumente comune pentru a promova reintegrarea socială și profesională a deținuților; realizarea de activități de mentorat pentru deținuții în căutare de oportunități coerente de muncă și ide formare; informarea și sensibilizarea angajatorilor cu privire la problema în sine și la Legea 193/2000.

A fost creat un plan de afaceri pentru dezvoltarea culturilor agricole de șofran în interiorul penitenciarului Ranza și a fost pregătit planul definitiv de startup pentru începerea activităților de producție a șofranului. Oportunitățile de angajare s-au concretizat prin utilizarea deținuților ca lucrători, după ce au fost formați corespunzător printr-un curs de 300 de ore finanțat prin FSE de Administrația provinciei.

R.J.USC.I.R.E. – Recalificare la locul de muncă pentru integrarea legală în muncă.

Proiectul a fost împărțit în principal în următoarele faze:

1) cercetare / acțiune privind costumele de teatru;

- 2) formare personalizată pe competențe și roluri;
- 3) consiliere și acompaniament;
- 4) dezvoltarea de întreprinderi simulate de formare (IFS);
- 5) promovare și auto-promovare;
- 6) implicarea întreprinderilor și a partenerilor.

Pentru a facilita angajarea subiecților, proiectul a propus o intervenție compusă care a implicat, pe lângă beneficiarii finali, și întreprinderi și operatori ai diverselor servicii pentru deținuți. Planul de intervenție s-a bazat pe două aspecte. Primul vizează facilitarea intrării pe piața muncii prin dezvoltarea competențelor de bază, transversale și tehnico-profesionale legate de industria modei, astfel încât să permită începerea unui raport de muncă, de auto-ocupare sau crearea de cooperative. Pentru cel de-al doilea aspect, strategia adoptată a fost de a identifica în crearea costumelor de artă mediul ideal de lucru pentru deținuții din Venezia.

Identificarea acestei nișe de producție a fost foarte semnificativă pentru închisoarea Giudecca, deoarece Institutul penal se află într-un context local puternic motivat să sprijine cercetarea costumelor de artă. Pentru operatori, în schimb, orientările se bazează pe implementarea de inițiative de cercetare/ acțiune sau formare/ intervenție, cu scopul de a depăși conceptul de actualizare tradițională.

O.D.E.A. – Oportunități Drepturi Egalitate Abilități

Linia de acțiune identificată prevede organizarea parteneriatului ca loc de stabilire în comun a intervențiilor pentru Agenția provincială de ocupare a forței de muncă.

Zonele operaționale care alcătuiesc agenția sunt: cercetare și prelucrarea datelor, monitorizare și evaluare, cursuri de formare, acțiuni transnaționale, dezvoltare locală, experimentare și plasare în muncă.

Agenția este formată din unități teritoriale, municipale și supra-municipale. În unitățile teritoriale ale agenției lucrează tutori longitudinali, pregătiți printr-un curs de instruire special prevăzut de proiect: aceștia sunt profesioniști ai sistemului, care pot mobiliza resursele latente din comunitate, creând condițiile necesare astfel

încât comunitatea însăși să poată schimba comportamentul și atitudinea în competențe și disponibilitate. Unitățile teritoriale, animate de tutori, aurol de catalizator pentru rețeaua organizațiilor partenere din Odea, structurate în unități operaționale ale proiectului. Agenția provincială astfel organizată realizează Observatorul Permanent pentru Ocuparea forței de muncă, ce are ca scop identificarea indicatorilor utili pentru o lectură corectă a fenomenelor care generează discriminarea categoriilor defavorizate pe piața muncii, și monitorizarea celor mai bune practici care generează parcursuri de integrare reală. Observatorul este, așadar, un sistem dinamic, capabil să colecteze informații/ nevoi și să le transforme în programe și planuri de acțiune.

Prin datele colectate de Observator, nevoile pot fi citite și canalizate în cercuri virtuozitate pentru ocuparea forței de muncă. Intervențiile proiectate vin în sprijinul Planurilor Zonale ale municipiilor care fac parte din parteneriat.

Rețea pentru integrare a categoriilor dezavantajate în zona metropolitană toscană

Testarea unui sistem integrat (experimentarea celor mai bune practici) pentru a oferi răspunsuri la o serie de cerințe ale integrării sociale și profesionale:

- intervenție asupra problemei locuinței, experimentând soluții care variază de la ajutor financiar pentru a acoperi costurile de locuit până la posibilitatea de a crea structuri organizatorice de primire și cazare inițială;
- îndepărtarea barierelor care restricționează utilizatorii (reprezentare de sine care îi limitează și îi descalifică în fața unui potențial angajator) și creșterea competențelor lor, specifice și transversale;
- da utilizatorilor posibilitatea de a se integra în mod asistat într-un context social și de a învăța să se miște în mod auto-determinat prin intervenții asupra contextului social (acompaniament, tutorat social, cursuri pentru dobândirea de competențe transversal culturale) și subvenții inițiale (burse de muncă, sprijin pentru locuințe etc).
- Intervenții experimentale (cursuri, întâlniri, material de informare) pentru a

reduce hartuirea si discriminarea directă de către angajator și colegi;
- dezvoltarea de acțiuni concertate pentru integrarea individuală, cu forme contractuale inclusiv noi, pentru a diminua problema muncii nedeclarate sau cel puțin parțial neregulate.

Alte intervenții au fost proiectate pentru a dobândi siguranță personală, atât prin contextualizare socială, cât și prin intervenții de bilanț de competențe și formare profesională (competențe transversale culturale).

Scopul final este promovarea unei legături stabile între instrumentele de natură socială și de asistență și intervențiile de politici de formare și de muncă, precum și completarea ofertei Centrelor de ocupare.

S.O.L.E. – Sistem Exclusiv de Orientare și Muncă

Procesul se concentrează pe două faze, prin implicare adirectă a beneficiarilor intervenției. Prima fază este decercetare/ acțiune pentru a recunoaște cauzele și procesele prin care ia nașterea starea de excluziune socială și parcursurile individuale și colective pentru emancipare. Urmează o fază de proiectare a sistemului provincial de incluziune prin definirea sistemului, cu participarea beneficiarilor înșiși, astfel încât să devină protagoniști responsabili și eficienți ai propriei integrări sau reintegrări sociale și în muncă: operatorii / asistenții vor fi la dispoziția lor.

În cele din urmă, o fază de parcursuri de emancipare și integrare socială și profesională adresată beneficiarilor, care prevede momente individuale și momente de grup. Beneficiarii, cu ajutorul reprezentanților lor, vor participa cât mai mult posibil la alegeri și la identificarea și la realizarea activităților "Centrelor de inițiative".

R.E.L.A.I.S. - Rețele pentru Muncă și Incluziune Socială

Modelul propus constă în crearea unui parcurs de integrare, înțeles ca un ansamblu structurat, organizat și modular de resurse, oportunități și servicii oferite persoanelor. Destinatarii finali își pot construi un parcurs personalizat utilizând în mod flexibil etapele propuse în parcursul standard, conform nevoilor personale.

Și în acest caz, este necesar ca funcțiile de orientare profesională și consiliere și

de sprijin personal și social să însoțească și să ghideze întregul parcurs de integrare. Parcursul standard, prin urmare, trebuie să fie înțeles mai degrabă ca un sistem care conține parcursuri flexibile și personalizate și care asigură acompaniamentul necesar parcursurilor individuale: de motivare și de sprijin personal și social; de suport psihopedagogic și de dezvoltare personală; de competențe specifice prin ateliere de formare; de suport de grup dedicat dezvoltării unui proiect atât personal cât și profesional; de a consolida proiectul profesional și a iniția (re)socializarea în muncă; de a dezvolta competențele profesionale necesare pentru anumite locuri de muncă; un proiect de muncă autonomă; consolidarea integrării realizate și/ sau inițierea unei afaceri.

CHANCE – Parcurs Integrat de orientare, formare și acompaniament pentru integrarea profesională a deținuților.

Două activități importante au fost realizate prin proiect:

- Informare și orientare: aceasta faza s-a concentrat pe grupuri de 12-15 persoane din fiecare închisoare și a fost organizată în: orientare motivațională, bilanț de competențe, consiliere individuală, întâlniri tematice. Este o etapă preliminară de pregătire a intervențiilor de formare, în care au fost implicați împreună personalul din penitenciare și personalul din cadrul proiectului. Această fază s-a încheiat cu definirea destinatarilor pentru fiecare curs, selectați pe baza unor cerințe obiective (tipul de condamnare, posibilitatea de a beneficia de măsuri alternative, etc.) și subiective (interes și aptitudini exprimate de deținuți față de parcursurile de formare propuse).

- Acompaniament pentru integrarea în muncă: sprijin pentru a facilita accesul la locul de muncă.

O alternativă: obiectiv muncă

Proiectul a prevăzut lansarea a 5 burse de muncă (formare în situația de muncă) pentru dobândirea de competențe în domeniile specifice ale cooperativelor sociale partenere din cadrul proiectului sau ale altor agenții locale care și-au manifestat disponibilitatea, fiind asistați la locul de muncă de personal specializat și de un tutore. Această experiență de "formare în situație" a condus la angajarea

subiectului sau la angajarea lui de către terți, pe baza competențelor dobândite.

Grupuri în formare socială și profesională

Au fost organizate 11 cursuri de formare profesională pentru dobândirea de competențe în materiile de bază ale diverselor cursuri, având în vedere specificul lor: informatică, aptitudini de gătit, zidărie, zugrăvit, etc., care permit participanților să "se formeze" în sectoare care nu sunt în prezent afectate de criză. Fiecare curs a oferit un număr mare de ore dedicate tehnicilor de căutare activă a locurilor de muncă, gestionării relațiilor la locul de muncă, egalității de șanse și discriminării, siguranței și tehnicilor de prim ajutor; au urmărit, de asemenea, recuperarea, consolidarea și dezvoltarea competențelor de bază și transversale utile pentru intrarea pe piața muncii și eventuala păstrare a locului de muncă.

LAB.OR.I.S – LABorator pentru Orientare și Integrarea Socială

Experimentarea unui model de intervenție care vizează incluziunea socială a persoanelor supuse măsurilor penale și care, pornind de la nevoile firmelor și de la caracteristicile subiecților, a permis trasarea unui parcurs stabil de integrare în organigrama firmei. Modelul a fost realizat printr-un parcurs de orientare preliminară și o activitate de formare de specialitate (pe baza sarcinilor pe care le ar desfășura beneficiarul în întreprindere) și de dezvoltare a competențelor transversale (interpersonale, comportamentale etc.). După aceea, a început faza de integrare în întreprindere cu o durată minimă de trei luni (stagiul) și apoi de stabilizare, în cazul în care firma a fost mulțumită de munca desfășurată. De-a lungul parcursului de integrare, beneficiarul a fost asistat de un tutore tehnic pus la dispoziție de întreprindere și de un tutore psiho-social, căruia i-a fost atribuită sarcina de a urmări parcursul și de a oferi un contact extern firmei, în vederea depășirii momentelor inevitabile de dificultate legate de complexitatea procesului.

Experimentarea acestui model de intervenție ne-a permis să înțelegem că întreprinderile sunt disponibile să ia parte la provocarea incluziunii, cu condiția să fie sprijinite în procesul de integrare. Peste 50% dintre companiile implicate au stabilizat beneficiarul încadrat prin proiect.

S.O.N.A.R. Sistem Operativ de Negociere și Activare a Resurselor

Experiența realizată arată cum se pot construi proiecte individuale pentru integrarea în munca a persoanelor defavorizate (cu handicap, imigranți, tineri care au abandonat școala, foști deținuți, etc.) investind, în special, în ocupații de sistem care să asigure o continuitate a parcursului de incluziune.

Ocupația importantă experimentată în cadrul proiectului este aceea a "Managerului de Caz" cu competențe atât de proiectare, cât și de tutore, și în special, cu competențe de relaționare și de mediere pentru a defini un proiect individual precis pentru fiecare beneficiar în parte. În cadrul proiectului au fost testate două modele:

Serviciul de mediere a muncii și Responsabilitatea Socială în politicile active de muncă, prin exemple concrete de avantaje reale ale integrării în muncă pentru persoane și întreprinderi.

Ocupația Managerului de Caz este susținută de rețeaua politică, tehnică și operativă a serviciilor sociale și de asistență, prin operatorii specialiști din cadrul mai multor servicii de referință pentru subiecții beneficiari.

În cadrul proiectului Sonar au fost instruiți 9 Manageri de Caz, toți de sex feminin, "regizori de caz" și capabili să interacționeze cu rețeaua formală a serviciilor și cu rețeaua informală a beneficiarului.

O atenție deosebită este acordată rolului Centrelor de ocupare a forței de muncă, Birourilor de muncă, Agențiilor de formare, Asociațiilor profesionale și de afaceri. Ocupația Managerului de Caz ocupă un spațiu "natural", dacă este internă Centrelor de ocupare a forței de muncă.

Pentru a "recompensa" disponibilitatea întreprinderilor implicate, Provincia Novara a stabilit un Registru al întreprinderilor care au primit recunoașterea pentru "Calitate Socială", în cadrul proiectului Sonar, întreprinderi care:

- au testat modelul de "Case Management";
- au identificat un Tutore din cadrul întreprinderii care comunică cu Managerul de Caz;
- au participat la activități de recalificare a Tutorelui din cadrul întreprinderii;
- au integrat în propria întreprindere, indiferent cu ce tip de contract, un beneficiar

al Proiectului Sonar și respectă prevederile legislației privind angajarea obligatorie (Legea 68 din 1999).

Proiectele identificate: inovația de proces

Merită să ne concentrăm pe unele dintre aspectele inovatoare de proces cel mai des întâlnite în bunele practici selectate. Aspectele inovatoare de proces ating obiectivele de calitate ale unui proiect, răspunzând nu la întrebarea "ce s-a făcut" ci la întrebarea "cum s-a făcut." Caracterul inovator al intervenției nu se datorează doar noilor linii teoretice ale intervenției în sine, ci mai degrabă punerii în evidență a unor etape încă insuficient prezente în politicile și practicile programelor tradiționale și în intenția pragmatică de a folosi soluții aparent evidente, dar în realitate, foarte puțin folosite nu numai în Italia, ci și în Europa, în acest domeniu specific de intervenție. Sunt semnalate în Tabelul 2 principalele cinci aspecte inovatoare de proces prezente în bunele practici selectate, indicând corespondența cu fiecare proiect și explicând în fișele de sinteză "conținutul" inovației.

Aspecte inovative de proces în Proiect. Experimentarea instrumentelor de integrare asistată pe piața muncii. Participarea activă a beneficiarilor și a altor subiecți (context de lucru, referenți instituționali). Analiza nevoilor subiective ale destinatarilor în raport cu contextul social și territorial. Practici de integrare între politicile sociale, de formare și de muncă. Instrumente pentru dezvoltarea antreprenoriatului. Promovarea responsabilității sociale între firmele locale. Proiectare bazată pe competențe. Modele informale de învățare.

Elementele de proces din proiectele evidențiate își concentrează adesea atenția pe intervenția care urmează după iesirea beneficiarilor din închisoare, la sfârșitul executării pedepsei sau care urmărește tranziția de la închisoare la diferite măsuri alternative de detenție. Acest moment este crucial nu numai pentru calitatea programelor de incluziune socială, ci chiar mai devreme, pentru însăși începerea proceselor de incluziune.

Dezvoltarea deplină a posibilităților inclusive ale fazelor de după ieșirea din penitenciar și a formelor alternative de detenție servește, de asemenea, pentru a

ghida politicile și serviciile aferente perioadei petrecute în închisoare și măsurile de reabilitare în interiorul închisorii. De fapt, riscurile de discriminare la ieșirea din închisoare se multiplică, dacă perioada de detenție nu a fost deja orientată către reintegrare. Mai mult decât atât, obiectivului reabilitării sociale a persoanei supuse măsurilor penale este acela de a promova rolul activ al persoanei, contribuind la distanțarea netă de logica asistenței acordate categoriilor defavorizate, care și-a demonstrat eficacitatea limitată față de realizarea obiectivului de incluziune socială. Această schimbare de optică implică, după cum s-a menționat deja, faptul că parcursul de reintegrare nu poate fi conceput ca un model standardizat care se aplică în aceeași formă în toate cazurile, ci, din contră, ca un parcurs flexibil și personalizat, care nu este programat definitiv de la început, ci este supus unei reconstruiri continue pe parcurs, până la atingerea obiectivului general de reintegrare pe piața muncii. În acest cadru fundamental au fost activate sinergiile între răspunsurile publice și private. Experimentele și bunele practici inițiate de către operatori sau structure teritoriale, ilustrate în această lucrare, sunt un patrimoniu de experiențe care merită să fie cunoscute și valorificate. Trebuie stimulată, în primul rând, crearea de rețele teritoriale integrate, între public și privat și între privați, care să lucreze împreună pentru a finaliza parcursuri care să însoțească persoanele defavorizate până la ocuparea și integrarea socială deplină.

Intuițiile subiecților din sectorul non-profit și din sectorul social, de multe ori mai sensibili la anumite cazuri dezavantajate și mai agili pe teritoriu, se pot conecta în mod constructiv la sarcinile și funcțiile structurilor publice de ocupare, dar este esențial să se construiască o relație armonioasă și paritară, bazată pe respect reciproc, sinergică și nu cristalizată, capabilă de a proiecta soluții inovatoare, datorită specificului diferiților actori, în măsură să modeleze activitățile în funcție de analiza atentă a nevoilor și oportunităților.

Fișe de sinteză

POINT – Possible Integration

Promovarea unui sistem de acțiuni "verticale", specific pentru a crește oportunitățile de integrare socială și profesională a persoanelor dezavantajate, și de

acțiuni "orizontale" care constituie o gamă de servicii comune concentrate pe: orientare profesională, bilanț de competențe, mediere cerere-ofertă de formare, mediere cerere-ofertă de muncă, asigurarea calității și evaluarea impactului; apărarea "structurală" a egalității de șanse. Pentru deținuți se remarcă, în special, introducerea protocolului de bilanț de competențe și orientare profesională pentru inițierea formării și/ sau ocupare.

TESI - Tele servicii integrate de ocupare

Acțiuni care vizează testarea de modele noi de reintegrare socială și în muncă, deja din in teritoriul închisorii, și promovarea de intervenții, inclusiv cu sprijinul unor măsuri alternative de detenție. A fost desfășurată o cercetare pentru a cunoaște canalele preferate de recrutare folosite de către firme pentru personal cu competențe similare cu cele exprimate de populația din penitenciare și pentru a identifica elementele cele mai adecvate pentru a stimula angajatorii să angajeze persoane cu experiențe de detenție (stimulente economice sau scutiri fiscale, servicii de tutorat și sprijin pentru angajat și/ sau firmă...). A urmat o acțiune de acompaniament social, și anume încadrarea în muncă a fost însoțită de suport social complet, prin luarea în grijă a unui număr definit de beneficiari (10 deținuți, aproape de încheierea executării pedepsei), de la căutarea unei locuințe la medierea familială, la soluționarea problemelor pe termen scurt și la elaborarea unui proiect pe termen lung. Parcursul de tutorat și acompaniament începe în Institutul penitenciar (de la Bollate) și continuă după eliberare.

CAR.TE.S.I.O. – Închisoare și teritoriu, sisteme operative integrate.

Un parcurs de implicare a beneficiarilor finali numit "Preludiu etic pentru a acționa responsabil (PEAR)", care constă în activitatea de recunoaștere concertată a valorilor și principiilor pe care se bazează parcursurile de stagiatură și plasare.

PEAR prevede o activitate debilanț al responsabilităților (BDR) care constă în explicitarea obiectivelor, scopurilor și rezultatelor pe care intenționează să le atingă, prin plasarea în muncă. BDR are ca moment central stabilirea unui contract etic extins (CEA) între diferiții actori implicați: beneficiari, mediul de lucru în diversele sale forme, reprezentanți instituționali și profesioniști implicați în

activitățile de orientare profesională, de formare și suport.

Etapele identificate sunt: Interviu de primire și filtru de diagnosticare – Elaborare concertată a proiectului de intervenție și suport social și profesional – Identificarea

firmei și plasare prin angajare sau stagiul de lucru – Găsirea unei locuințe - Sprijin pentru plata chiriei și/ sau utilităților – Apropierea de locul de reședință - Reîntregirea familiei.

Coast Revitalization Sensibilizarea întreprinderilor și a angajatorilor de pe teritoriul toscan, inclusiv actualizarea datelor privind piața forței de muncă. A urmat formarea unor tutori (aproximativ 20) pentru a lucra în parcursuri individuale de formare/ muncă și de căutare de firme care doresc să colaboreze în cadrul proiectului. Tutorii formați anterior, cu sprijinul serviciilor de muncă și a rețelei Centrelor de ocupare a forței de muncă, au identificat și au susținut deținuții potriviți pentru a fi plasați în muncă experimental. Pentru imigranți s-a experimentat crearea de întreprinderi, în timp ce pentru ceilalți s-a preferat plasarea ca lucrători angajați.

Net Sociality

Proiectul este alcătuit dintr-o serie de macro-faze și activități: diseminarea oportunităților de a participa la proiect, colectarea și distribuirea de informații, prima selecție a participanților.

Dezvoltarea economiei sociale în sprijinul creării unei Rețele Permanente pentru definirea de strategii de dezvoltare a unor acțiuni concertate de programare adresate sectorului non-profit. În special, incubatorul de întreprinderi sociale ca spațiu dotat pentru a găzdui noi întreprinderi sociale (pentru o perioadă de doi ani) și pentru a oferi servicii de suport și consultanță, de startup și de formare a operatorilor. Formare, care vizează identificarea nevoilor și orientarea profesională, care va permite beneficiarilor să aleagă în mod conștient propriile parcursuri de învățare, formare și muncă. În special, formare tehnică specializată și formare în management. Dezvoltarea unei culturi de Sistem, cu organizarea de

seminarii de sensibilizare cu privire la noile politici de combatere a discriminării în ocuparea forței de muncă; focus grupuri pentru a identifica tipare comune de acțiune pentru intrarea în muncă a persoanelor supuse discriminării și atelier de informare a protagoniștilor economiei sociale.

4.4. Proiect de Centru de reintegrare socială a minorilor eliberați din detenție

PREZENTAREA PROIECTULUI

Titlul proiectului : „O VEAȚĂ DESTOINICĂ ÎN SOCIETATE”

Tipul proiectului : *Centrul de Reintegrare Socială* a minorilor eliberați din detenție

Obiectivul general: Reintegrarea socială a minorilor liberați din penitenciar, prin oferirea de asistență psiho-socială.

Obiectivele specifice :

- Refacerea echilibrului psihic și a suportului afectiv prin acordarea de consiliere psihologică
- Refacerea laturii sociale a minorilor eliberați din penitenciar, prin acordarea de asistență socială specializată: drepturi sociale, acte de identitate, completarea/continuarea studiilor, îndrumare spre alți specialiști (medic, psiholog, avocat, poliție etc.), consiliere relații de familie și de grup, terapie comportamentală (adoptarea de atitudini și comportamente pro-sociale)

- Intruirea profesională și educația prin muncă după specialități: Microsoft Web Development, Microsoft Windows Development, reparații și întreținerea calculatoarelor PC.

Grupul țintă: minorii eliberați din penitenciare, care au manifestat schimbări relevante în atitudini și conduită pe timpul detenției și perioadei de probă și au solicitat asistența pentru reintegrarea lor socială.

Numărul beneficiarilor proiectului: în dependent de capacitatea financiară și a imobilului.

Rezumatul proiectului:

Centrul de reintegrare socială este o instituție din cadrul organelor de probațiune dotat cu menirea de a acorda asistență minorilor eliberați din detenție și care necesită o asistență psiho-socială. Centrul este cu regimul de zi. Vor fi acordate servicii psihologice, de instruire profesională, asistență în căutarea și angajarea în câmpul muncii. În centru vor fi colectate tehnici IT pentru reparație. Minorii fiind în acest centru în perioada stabilită prin Planul individual de lucru vor putea activa ca voluntari ai serviciului de probațiune, atestând prin atitudinea și conduita lor, schimbarea radicală (din punct de vedere moral, spiritual, social și profesional) din viața lor.

Definit un model de intervenție privind integrarea în muncă a minorilor, printr-un parcurs de auto-ocupare, în principal bazat pe integrarea și consolidarea sistemului de asistență existent, cu referire la următoarele componente:

- servicii de sănătate și asistență socială pentru reabilitare socială și ocupare;
- cooperarea socială în rolul său de canal privilegiat pentru reintegrarea în muncă;
- asociațiile voluntarilor sociali și asociații ale reprezentanților beneficiarilor;
- structuri de formare profesională și de furnizare de servicii de consultanță pentru crearea de întreprinderi.

Dotărinecesare :

- Imobil
- Mobilier
- Autoturism

2. RELEVANȚĂ

Cât de relevant este proiectul în raport cu nevoile și constrângerile regiunii căreia se adresează?

În mod concret prin acest proiect este urmărită oferirea de asistență psihosocială și profesională. Prin soluționarea problemelor de familie, de instruire profesională și îmbunătățirea relațiilor comunitari se va reuși mai eficient la reintegrarea socială.

Care sunt problemele ce trebuie rezolvate și care sunt nevoile?

Problema de bază este recuperarea pentru societate, pentru familie și pentru sine a minorilor cu trecut infracțional, urmărindu-se reabilitarea lor din punct de vedere fizic, psihic, moral-spiritual și social. Să fie acordată asistența calitativă și profesionistă a nevoilor de ordin social (acte, drepturi sociale, completare/continuare studii, conversie / reconversie profesională, loc de muncă, relații sociale, nou statut social etc., atitudini și comportamente pro- și co-sociale) și psihologice (suportul afectiv, relația cu familia, prietenii etc., refacerea/crearea imaginii de sine pozitive).

METODOLOGIE ȘI SUSTENABILITATE

Care sunt principalele activități ale proiectului?

Pornind de la scopul proiectului, pe baza obiectivelor propuse, vor fi desfășurate următoarele activități principale:

Consiliere psihologică:

- consiliere individuală și de grup

Activități pe linie de asistență socială:

- drepturi pe linie de protecție socială
- consiliere individuală și de grup
- discuții cu familiile persoanelor eliberate din detenție pentru refacerea legăturilor (relațiilor)
- consiliere medicală
- educație sanitară, nutrițională
- terapie comportamentală - învățarea structurată a comunicării și a comportamentelor sociale normale

Activități de conversie/reconversie profesională:

Microsoft Web Development

Minorii vor deveni programator ale aplicațiilor web, foarte căutat. Se va învăța crearea site-urilor simple de câteva pagini. Prelucrarea aplicațiilor care se implementează și utilizează prin intermediul Internetului, va fi unul din proiectele la care se va lucra în cursul anului.

Microsoft Windows Development

În cadrul acestui program se învăța crearea aplicațiilor pentru Microsoft Desktop respectiv pentru platforme Windows. Minorul va fi capabil să creieze diferite tipuri de software, care rulează pe platforme Ms Windows. Se va învăța cum de conectat software-ul cu cele mai populare aplicații pentru afaceri în cadrul pachetului MS Office.

Reparați și să întreținerea calculatoarelor PC

Minorii vor dobândi cunoștințe despre platformele hardware și software ale calculatoarelor PC moderne. După finalizarea acestei programe, vor înțelege toate tendințele de proiectare a unui calculator PC, putând de asemenea de reparat și de întreținut singur calculatoarele PC.

Ce cunoștințe vor fi dobândite?

Lectiile predate din domeniul programării, proiectării, implementării, testării și mentenanței, au ca și scop calificarea sigură a fiecărui candidat pentru lucrul în afaceri moderne, pe o gamă largă de activități, de la nivelul inițial de programator până la inginer de software și proiectant.

Unde se va putea angaja?

Se vor obține instrumente de calitate superioară și abilități pentru crearea produselor software, începând cu ideea, continuând cu proiectarea și până la realizarea finală. Va fi posibilitatea de participat activ în adaptarea și dezvoltarea software-ului conform nevoilor companiei, devenind o verigă de neînlocuit din lanțul corporativ. Astăzi, în jurul nostru, totul este gestionat cu un anumit tip de software, începând de la ceasurile de mână, până la stațiile spațiale. Mașinile, procesele de afaceri, industria divertismentului - toate acestea sunt locuri unde un software își găsește aplicabilitatea și de aceea, viitorul este asigurat.

Cum arată cursurile?

Cursurile pentru acest program se desfășoară în versiunea tradițională și online. Metoda tradițională presupune urmarea cursurilor în săli. Pentru toți cei care din cauza obligațiilor sau a distanței nu pot participa la cursurile tradiționale, învățarea online este alegerea potrivită. Accentul nu este pus pe teorie ci pe activități practice, cu o serie de exemple interesante, cu scopul de a putea profesa imediat după terminarea studiilor.

Care vor fi principalii parteneri implicați în proiect?

Acest proiect se va desfășura având ca partener ANOFM, Ministerul Învățământului, Ministerul Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Sănătății. În colaborare cu acestea se va desfășura activitățile pe linie de sănătate, educație și familie, pe baza unor programe și materiale specifice și cu ajutorul specialiștilor din domeniile asistență socială, psihologie, medical (sanitar) și pastoral (educație spirituală creștină).

Cum va dobândi acest proiect sustenabilitate?

Se va urmări descoperirea și implementarea unor modalități de auto-finanțare, pe baza activităților desfășurate în centru

Prin crearea unei baze materiale corespunzătoare și beneficiind de colaborarea specialiștilor în domeniu, se urmărește atragerea de voluntari și alți colaboratori (inclusiv studenți ai facultăților de profil) pentru ca acest proiect să poată continua pentru susținerea resocializării altor persoane eliberate

Prin promovarea rezultatelor pozitive obținute în mediul social normal, se urmărește întărirea relațiilor cu factorii de răspundere ai administrațiilor locale și obținerea sprijinului acestora în continuarea activităților

De asemenea prin promovare se pot obține donații materiale și financiare pentru susținerea activităților.

Bibliografie:

1. Novicov O. Reglementări internaționale în domeniul probațiunii
2. Novicov O., Ce trebuie să cunoască minorul - subiect al probațiunii
3. Ogien Albert Sociologia devianței, Polirom, 2002.
4. Ogien Albert Sociologia devianței, Polirom, 2002
5. Olărescu V, Iurchevici I, Cebotari St.Ghid pentru practica psihologică, Pulsul-pieței 2013
6. Olărescu V. Ghid metodologic pentru practica psihologică, Chișinău, 2013
7. Paunescu Constantin, Agresivitatea și condiția umană, Editura Tehnica, Bucuresti, 1998
8. Pînzari O. Psihologie, Revista științifico-practică, 3/2012.
9. Pîslari S. Diminuarea violenței în sistemul educațional, Garomont-Studio 2012
10. Platon, C., Introducere în psihodiagnostic. – Chișinău: Edit. TEHNICA – INFO, 2003
11. Popa M, Psihologie Militară, Polirom 2012

12. Pungă A., Pareniuc A., Hoții Legii – Criminalitatea organizată în R.M., Academia Ștefan-Cel-Mare, Chișinău 2012
13. Racieru A. Impactul programelor de asistență socială în penitenciar, Iași 2009
14. Racu A. , Dani A., Educația Incluzivă, Tipografia centrală 20010
15. Racu A., Verza E., Bracu S., Pedagogia Specială, Chișinău 2012
16. Rădulescu, S. M., Devianță, criminalitate, patologie socială. – București: Edit. Luminalex, 1999.
17. Radulescu, S.M.(1999) Devianta, criminalitate si patologie sociala.
18. Râșcanu, R., Psihologia comportamentului deviant. – București: Edit. Universității București, 1994.
19. Rusnac S. Psihologia dreptului, Editura ARC 2000
20. Rusnac S. Psihologia dreptului, Editura ARC 2000
21. Rusnac S. Psihologie socială,
22. S.Scorțescu Liberarea înainte de termen de pedeapsă, înlocuirea pedepsei cu una mai blîndă (art. 91, 92 cp al rm)
23. Savca L. Prevenția abaterilor în conduita copiilor din familia dezmembrată, Psihologie, Revista științifico-practică, 3/2013
24. Savva A., Ciorbă S., Liberarea de pedeapsă penală și liberarea de răspunderea penală
25. Savva A, Ciorbă S., Ce trebuie să cunoască subiectul probațiunii condamnat la munca neremunerată în folosul comunității
26. Savva Alexandru Iurie Mahu MONITORIZAREA ELECTRONICĂ
27. Șchiopu U., Dicționar Enciclopedic de Psihologie, Editura Babel 1997
28. Șchiopu U., Dicționar Enciclopedic de Psihologie, Editura Babel 1997
29. Șchiopu U., Dicționar Enciclopedic de Psihologie, Editura Babel 1997
30. Șchiopu U., Dicționar Enciclopedic de Psihologie, Editura Babel 1997
31. Șchiopu U., Dicționar Enciclopedic de Psihologie, Editura Babel 1997
32. Scorșescu S. Resocializarea și reintegrarea socială postpenitenciară

33. Scorțescu S. Ce trebuie să cunoască subiectul probațiunii eliberat înainte de termen de pedeapsă
34. Sellin T., Conflictul cultural și crima.
35. Stamatina O., Cebotari St., Orientările valorice ale deținuților cu vârsta de 18-30 ani care au comis infracțiuni contra patrimoniului, SOCIALIS, iunie 2008
36. Stoica-Constantin A., Cabuschii M., Evaluarea Creativității, Editura Performantica, Iași 2005
37. Sue Knight, Tehnicile programării Neuro-Lingvistice, Curtea Veche, București 2007
38. Sutherland E., Principii de criminologie.
39. Talmaci A. Ce trebuie să cunoască administrația publică locală despre resocializarea persoanelor eliberate din locurile de detenție
40. Talmaci A. Ce trebuie să cunoască administrația publică locală despre pedeapsa penală sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității.
41. Talmaci A., Ce trebuie să cunoască administrația publică locală despre resocializarea persoanelor eliberate din locurile de detenție “Pulsul Pieței” , Chișinău, 2013
42. Talmaci A., Iu. Mahu, Caracteristica social-demografică și criminologică a subiecților probațiunii , “Pulsul Pieței” , Chișinău, 2013
43. Talmaci R. Supraveghere în probațiune
44. Talmaci R., Asistența și consilierea.
45. Talmaci R., Despre Serviciul de probațiune din Republica Moldova
46. Talmaci R., Mahu Iu.. Programe probaționale
47. Talmaci A. Experiența internațională în domeniul probațiunii
48. Trofaiță L., Psihologia Dezvoltării, Tipografia Reclamă 2007
49. Turchet Philippe, traducere – Botășineanu L., Poziția Corpului, Polirom 2005
50. Vek S. Iartă-mă măicuță, că sunt spin de floare, Chișinău, 2005, p. 16

51. Vîrlan M., Direcțiile De Activitate Ale Psihologului Școlar, Tipografia U.P.S. I. Creangă 2005,
52. Vlad, T., Vlad, C., Psihologia si psihopatologia comportamentului. – București: Edit. militară,
53. Vulpescu A. Canțer N. Pregătirea pentru liberare a deținuților, Cartier, 2007
54. Zaharia V. Țăranu I., Pregătirea pentru liberare a deținuților și reintegrarea socială post-detenență
55. Zaharia V., Asistența și consilierea beneficiarilor probațiunii la faza prezentențială
56. Zaharia V., Ce este Probațiunea. Pulsul Pieței, Chișinău 2013,
57. Zaharia V., Cooperarea instituțiilor din comunitate în desfășurarea activităților de probațiune
58. Zlate M., Fundamentele psihologiei, Pro Humanitate, București, 2000
59. Бандура А. Уолтерс Р. Подростковая агрессия, ЭКСМО-Пресс Москва 2000.
60. Джефри М. Стефенсон, Перспективы социальной психологии, ЭКСМО, 2001
61. Димитриев Ю.А. Казак Б.Б., Пенитенциарная психология, Ростов-на-Дону, «Феникс» 2007
62. Димитриев Ю.А. Казак Б.Б., Пенитенциарная психология, Ростов-на-Дону, «Феникс» 2007
63. Димитриев Ю.А. Казак Б.Б., Пенитенциарная психология, Ростов-на-Дону, «Феникс» 2007
64. Димитриев Ю.А. Казак Б.Б., Пенитенциарная психология, Ростов-на-Дону, «Феникс» 2007
65. Димитриев Ю.А. Казак Б.Б., Пенитенциарная психология, Ростов-на-Дону, «Феникс» 2007
66. Макаренко А. Воспитание в советской школе. Том 5. Москва. 1958
67. Макаренко А. Воспитание в советской школе. Том 5. Москва. 1958
68. Макаренко А. Воспитание в советской школе. Том 5. Москва. 1958

69. Менделеевич В.Д., Психология девиантного поведения Санкт-Петербург,